

Raný věk irských parlamentů (1264-1366)

Bakalářská práce

Studijní program:

B0114A300071 Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Studijní obory:

Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Zeměpis se zaměřením na vzdělávání

Autor práce:

Vojtěch Lotz

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Smrž

Katedra historie

Zadání bakalářské práce

Raný věk irských parlamentů (1264-1366)

Jméno a příjmení: **Vojtěch Lotz**
Osobní číslo: P19000099
Studijní program: B0114A300071 Dějepis se zaměřením na vzdělávání
Specializace: Dějepis se zaměřením na vzdělávání
Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
Zadávací katedra: Katedra historie
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

Práce se bude věnovat stěžejnímu období pro formování středověkého parlamentu v Irsku, kdy se tato instituce profilovala jako reprezentativní shromáždění zástupců šlechty, rytířstva, duchovenstva a měšťanstva.

Dílo vyplyne z analýzy pramenů institucionální povahy, narativních pramenů a ze studia odborné literatury.

Cílem je poskytnutí náhledu na parlament jako významnou samosprávnou instituci Irského lordství, která je současně důležitým místem pro formování stavovského povědomí. Zmíněna bude též problematika vztahů jednotlivých aktérů parlamentu, mezi které zpočátku spadala vysoká šlechta s duchovenstvem, později i méně privilegovaní rytíři a měšťané.

Výsledná práce nalezne použití v pedagogické přípravě na výuku dějepisu a občanské nauky.

V prvním případě lze využít zde obsažených informací při hodinách dějin středověké Anglie a Irska.

V druhém případě toto dílo obsahuje užitečný náhled k prvotnímu směřování úvodní feudální formy parlamentu.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, London: Transworld Publishers, 2014, ISBN 9780552779951
FRAME, Robin. *Ireland and Britain 1170-1450*, London and Rio Grande: Hambledon Press, 1998, ISBN 1 85285 149 X
JONES, Clyve (ed.). *A Short History of Parliament*, Woodbridge: The Boydell Press, 2009, ISBN 978-1-84383-717-6
LYDON, James (ed.). *Law and disorder in thirteenth-century Ireland. The Dublin Parliament of 1297*, Dublin: Four Courts Press, 1997, ISBN 9781851822577
MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, Oxford: Oxford University Press, 2010, ISBN 978-0-19-964534-3
MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, Edinburgh: Birlinn General, 1997, ISBN 978-0-85790-495-9
RICHARDSON Henry a SAYLES George. *The English Parliament in the Middle Ages*, London: The Hambledon Press, 1981, ISBN 0 9506882 1 5

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Smrž
Katedra historie

Datum zadání práce: 19. května 2021
Předpokládaný termín odevzdání: 15. července 2022

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 19. května 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

14. července 2022

Vojtěch Lotz

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval Ph.Dr. Pavlu Smržovi ze věcné připomínky a cenné rady, bez nichž by tato práce ani zdaleka nevypadala tak jako nyní.

Anotace

Publikace je zaměřena na formativní a posléze vrcholné období středověkých parlamentů Irska ohraničené lety 1264-1366. Důraz je kladen na vývoj, fungování a profilaci těchto setkání jakožto vhodného prostředku reprezentace zasednuvších magnátů z řad šlechty i duchovenstva. Textová část je rozdělena do celkem pěti souvislých článků, kdy je pozornost zprvu věnována vývoji anglického parlamentu jakožto mateřské instituci irské formy, o jejíž historii, fungování, aktérech a dopadech na správu ostrova pojednávají další kapitoly.

Praktickou část práce tvořilo aktivní využívání pramenných podkladů nutných k porozumění, doplnění, potvrzení, a hlavně porovnání získaných poznatků čerpaných z odborné literatury.

Klíčová slova

parlament, Irsko, středověk, šlechta, duchovenstvo, diplomacie, Irské lordství, Anglie, Normané, Gaelci

Annotation

The publication focuses on the formative and later peak period of the medieval parliaments of Ireland, bordered by 1264-1366. Emphasis is placed on the development, functioning and profiling of these meetings as a suitable means of representation of the sitting magnates from the nobility and clergy. The text part is divided into a total of five consecutive chapters, focusing on the development of the English Parliament as the parent institution of the Irish form, whose history, functioning, actors and implications for the administration of the island are discussed in other chapters.

The practical part of the work consisted of the active use of sources necessary for understanding, supplementing, confirming, and mainly comparing the knowledge gained from the literature.

Keywords

Parliament, Ireland, Middle Ages, Nobility, Clergy, Diplomacy, Irish lordship, England, Normans, Gaels

Obsah

Úvod.....	8
Kořeny anglického parlamentarismu	12
Zrod sesterské instituce	22
Charakter irských parlamentů z let 1264-1366	29
Aktéři irských a anglických parlamentů mezi lety 1264-1366	36
Normanská koloniální politika	45
Závěr.....	52
Seznam pramenů	54
Seznam literatury.....	54
Seznam obrazového materiálu	55

Úvod

Tématem níže sepsané bakalářské práce je pojednání o irském parlamentu v jeho nejmladší vrcholně středověké podobě. Zcela úmyslně jsem tento „raný věk“ vymežil lety 1264-1366.

Výběr roku 1264 je čistě logický, jelikož právě tehdy se konalo první pramenně doložené zasedání v hrabství Kildare, které bylo označeno latinským termínem parlamentum (jazykem všech parlamentů byla po celé toto období oficiálně francouzština a v psaném jazyce latina).

Druhým, pro tuto práci stěžejním letopočtem je rok 1366, jehož výběr je poněkud složitější v krátkosti vysvětlit. V tu dobu se z důvodu eskalující situace mezi místním obyvatelstvem konal významný parlament v Kilkenny, jehož výsledkem byla mnohá represivní opatření proti mísení zdejší gaelské a vrchnostenské normanské krve a kultury.

K porozumění probírané látky bude nutné přenést se mnohem hlouběji do historie a vzít přitom významný ohled také na samotné kořeny takových shromáždění, sahající do věku panování anglosaského krále Edwarda Staršího.

Z toho důvodu bude pozornost věnována též anglickým parlamentům a formě jakou ovlivnily podobu irských setkání, jak se obě instituce lišily a jak lze na takových základech odvodit elementy irského parlamentarismu, které se již nedochovaly.

Irský parlament si od svého založení, jakožto zákonodárná a částečně i politicko-správní instituce, prošel mnohými změnami. Ty byly motivovány jak zásadními událostmi na scéně dějinného pozadí (skotská invaze Edwarda Bruceho do Irska, Stoletá válka ve Francii apod.) tak politickou situací v mateřské Anglii.

Na těchto parlamentech prvně zasedali pouze mocní magnáti (baroni a vysoce postavení duchovní). Záhy se však v roce 1297 při zasedání Woganova parlamentu sešli první rytíři jakožto zástupci nižší šlechty a hned o dva roky později první zástupci měšťanstva.

Tento a další vývoj se v této bakalářské práci pokusím přehlednou cestou nastínit, čímž se už pomalu dostávám k cílům této publikace.

Prvně tato bakalářská práce cílí na téma v českém prostředí naprosto neznámé, tedy středověký parlamentarismus. Již při hledání vhodné stěžejní literatury jsem nenarazil na jediný zdroj, který by nebyl napsán v anglickém (popřípadě irském) jazyce. Z toho vyplývá první přínos práce, tedy poskytnutí určitého náhledu do problematiky také pro českého čtenáře.

Tento „náhled“ je navíc zpestřen originálním přihlédnutím k irskému parlamentu jakožto samosprávné instituci Angličany ovládaného Irského lordství. To po celou dobu mnou vymezeného časového úseku vlastně nebylo ani ničím jiným než normanskou kolonií na nepřátelském území. Zaměřením na gaelskou problematiku se tedy pokouším prohloubit stávající analogie vzestupu i pádu středověkých parlamentů Irska.

Při tvorbě publikace bylo přihlíženo k odborné literatuře zabývající se anglickým parlamentem. Z těchto knih jsem čerpal jak základní informace k chodu středověkých shromáždění, tak souvislosti mezi parlamenty v Anglii a Irsku.

Hlavním zdrojem informací a jakousi pomyslnou kontrolou výše zmíněných titulů však byly prameny. K této informační základně bylo vždy přistupováno kriticky, a to i v případě pozdějších vědeckých knižnic. Stěžejním pramenem pro vznik Raného věku irských

parlamentů 1264-1366 byla právě jedna taková edice: *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*.

Jedná se o dílo historika Viléma Bethama, který přeložil výpisy z Červené knihy státní pokladny. Právě tyto záznamy jsou opisem listin pořizovaných během zasedání irských parlamentů zkoumaného období (13. - 14. stol.) a pro vznik bakalářské práce tvoří naprosto klíčový materiál. Publikaci lze rozdělit na úryvky výše uvedených dokumentací a autorovy vlastní poznámky. Nutno však podotknout, že oproti zcela důvěryhodnému anglickému překladu jinak latinských dokumentů, které byly psány přímo ve zkoumané době, se totéž nedá říci o autorových poznámkách. V mnohých ohledech byly poučné a v prvotních fázích práce nápomocné k porozumění složitějších pramenných pasáží. Místy se v nich však vyskytovaly negativní prvky nacionalismu charakteristického pro dobu, ve které autorovo dílo vyšlo (1830). Z tohoto důvodu jsem se snažil o převzetí významných pramenných pasáží, kdy onen patriotický nádech anglo-irské historie jsem vůbec nepřijímal. Přesto mne ono vysvětlování ve stylu „my Angličané versus oni Irové“ inspirovalo a do záběru této bakalářské práce jsem se proto rozhodl zařadit dopady irské parlamentní politiky na vzájemné vztahy Gaelců a Normanů. Na základě tohoto parlamentního vývoje, na jehož pozadí se vyostřovalo nepřátelství mezi oběma národy, jsem použil onen krajní milník bakalářské práce k roku 1366, tedy na období, kdy protigaelská politika dosahovala vrcholu.

Další zde uvedené prameny byly též přeloženy do dnešní angličtiny a jsou navíc volně dostupné k vidění na internetu.

Neméně důležitými prameny institucionální povahy byly *Magna Charta* a její pozdější irská verze *Magna Charta Hiberniae*. Obě listiny mi velice pomohly v uvedení do raných dějin anglického a irského parlamentu. K jejich vydání totiž došlo ještě za vlády králů Jana Bezzemka a Jindřicha III., tedy osob naprosto zásadních pro vznik normanského parlamentarismu. V obou dokumentech se nachází mnoho ústupků vůči tehdy nespokojené a rebelující šlechtě, zároveň z nich však lze vyčíst meze budoucího fungování státu, tedy i parlamentu. Další zde uvedené prameny jsem čerpal z internetu. Ty byly přeloženy do dnešní angličtiny a jsou volně dostupné k vidění na i internetu. Tyto a další zde uvedené prameny byly též přeloženy do dnešní angličtiny, a navíc jsou volně dostupné k vidění na internetu.

Dokumenty vytvořené na popud diplomacie své doby jsou dále papežská bula *Laudabiliter* a stížný list papeži Janu XXII., nazvaný dle prvotního slova textu jako *Remonstrance*. Obě tyto listiny mají svůj význam pro pochopení specifického statusu, který tehdy mělo Irsko, totiž, že bylo papežským lénem. Ostatně papežská bula *Laudabiliter* je toho důkazem, když papež Hadrián V. potvrzuje anglického panovníka jakožto vládce zdejšího území. Vzhledem k soudobosti lze těmto dokumentům plně věřit.

Remonstrance byla napsána o téměř století později a tentokrát se odesílatelem stali nespokojení Gaelci a příjemcem papež Jan XXII. Dokument je psán v přímočarém proti Angličanům tvrdě zaměřeném duchu. Samotný úvod listiny mluví za vše:

„Aby ostré zuby pomlouvačné anglické zmije s jejími nepravdivými připodobněními do jakékoli míry nerozhněvaly Vaši mysl proti nám a obráncům našeho práva...“ Nebo: *„Vkládáme do vašich uší mocným výkřikem tohoto dopisu zcela pravdivý popis našeho útlaku a poroby, lze-li to nazvat porobou, která byla na nás a našich předcích nelidsky spáchána některými anglickými*

*králi, jejich zlými ministry a anglickými barony narozenými v Irsku...*¹ Z této listiny tedy nelze než vyvodit přetékající gaelskou nespokojenost s normanskou nadvládou a jejich nevraživost vůči Angličanům.

Důležitými informativními prameny byly též kroniky *Annals of Connacht* a *Annals of Ulster*. V obou případech se jedná o jakýsi otevřený kalendář dějinných událostí, mezi kterými se mimo množstvím méně významných údajů nachází také několik nečekaně přínosných informací. Některé z nich by však měly být brány s rezervou historika 21. století. Za příklad takto zveličených událostí může posloužit následující výčet z kroniky *Annals of Connacht*.

*„Tehdy se říkalo, že někteří zlí muži byli hladem natolik rozrušení, že vykopávali ze hřbitovů těla pohřbených, následně je pražili na rožni a snědli každého z nich. Ženy zase pro hlad pojídaly vlastní děti.“*²

Z textu tedy vyplývá, že v onom roce 1317 došlo k závažnému hladomoru. Co se však týče vykopávání zetlelých těl mrtvých, nebo pojídání vlastních ratolestí, to jenom dokládá pro středověk typické dramatinizování.

Další z pramenů, které jsou k vidění na posledních stránkách publikace jsou spíše doplňkové a informace z nich bývají vztaženy k jednomu specifickému tématu. Ke všem bylo přístupováno kriticky a problematické či nejasné informace z nich proto nebyly prezentovány.

Práci však nesmírně pomohly odborné publikace, z jejichž vývodů jsem byl schopen kontroly nabytých vědomostí, a navíc se obohatit novými ucelenými poznatky.

Kniha *Parliament, The Biography Volume I: Ancestral Voices* od Kryštofa Bryanta se sice stejně jako další odborné publikace přímo nezaměřila na dějiny irského parlamentu, přesto se v ní nachází dostatek informací k vzniku a vývoji anglických shromáždění až do poloviny 19. století. Je zde k vidění několik kapitol věnovaných dceřiným institucím, z nichž jedna je věnována přímo Irsku. Ač se jednalo jenom o 34 stránek věnovaných irskému parlamentu, z nichž pro časové rozpětí bakalářské mohlo být využito pouhých 7, v mnohém mi to pomohlo v kontrole výše zmíněných pramenů. Další kapitoly věnované anglickému vrcholně středověkému parlamentarismu a jeho fungování bylo též přínosné, protože irský parlament se v mnohém inspiroval právě mateřskou institucí, z které se ve 13. století zrodil.

Ostatně kniha *The Origins of the English parliament* od Jana Maddicotta je zaměřená na zrod a počátky anglického parlamentarismu mezi 10. a 14. stoletím. Právě odsud se mi dostalo nejucelenějších informací a kontroly pramenů pro tvorbu první kapitoly zabývající se vznikem normanského parlamentarismu.

Odborná edice sesbíraná dalším anglickým historikem, Clyvem Jonesem *A Short History of Parliament* byla z hlediska kontroly a čerpání doplňujících informací beze sporu nejpřínosnější odbornou publikací využitou při výrobě této bakalářské práce. Skládá se z řady kapitol, každá z nich byla publikována jiným autorem, což dalo vzniknout kvalitnímu dílu v němž je každé

¹ *Remonstrance* [cit. 22.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T310000-001.html>

² *Annals of Connacht* [cit. 2.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T100011.html>, rok 1317, článek 11.

období vývoje anglického parlamentu popsáno na slovo vzatým odborníkem. Pro potřeby mojí práce byly důležité následující kapitoly:

Origins and beginnings to 1215 od Johna Maddicota (využito při tvorbě uvedení do dějin parlamentu), *The parliament of Ireland to 1800* od Charlese McGratha (velmi přínosné dílo, které se přímo zabývá dějinami irského parlamentu), *The development of parliament, 1215-1307* od Paula Brandta a *The House of Lords, 1307-1529* od Chrise Given-Wilsona, kdy ony poslední dvě kapitoly dokonale dokumentují trendy, změny a funkce anglického parlamentu ve zkoumaném období, zároveň jsem na základě jejich poznatků objevil jisté rozdílnosti mezi anglickou a irskou formou této instituce. Také jsem se z této publikace inspiroval k doplnění dvojice užitečných tematických pramenů jako *Charter of Liberties of King Henry I.* či pramenná edice *Gesta Regis Henrici Secundi Benedicti Abbatis*.

Poslední kapitola mojí bakalářské práce se však věnuje problematice anglo-irského vyhranění. Právě proto si mezi důležitou odbornou literaturu stojící za vznikem této práce dovoluji vyzdvihnout dílo irského historika Colma McNameeho *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland, 1306-1328*. Kniha, jak už název napovídá se zabývá válečnými taženími skotského královského rodu Bruce proti anglické koruně. Jednalo se o 22 let dlouhou a nesmírně krutou válku, jejíž děj se mezi lety 1315-1318 odehrával také na dosud nedotčeném irském ostrově. Právě počáteční podpora místního obyvatelstva pro skotskou invazi na ostrov formovala poslední stránky této práce.

Na základě studia těchto a dalších zdrojů mám proto tu čest předložit historicky zaměřenému čtenáři originální a odbornou literaturou nezaujatý *Raný věk irských parlamentů (1264-1366)*.

Na závěr dodám a vyjádřím naději, že při rozumném dávkování informací může dílo nalézt uplatnění v pedagogické přípravě na výuku dějepisu či občanské nauky. V prvním případě lze využít zde obsažených informací pro zpestření hodin zabývajících se středověkou Anglií a Irskem. V druhém případě dílo obsahuje užitečný náhled k prvotnímu směřování úvodní feudální formy parlamentu.

Kořeny anglického parlamentarismu

Od shromáždění zemských předáků za krále Æthelstana přes Magnu Cartu po Oxfordská ustanovení...

Klíčem k pochopení již existujícího obvykle bývá jeho historie. Totéž platí i pro matku mnohých středověkých parlamentů, která se zrodila v Anglii. Z toho důvodu se práce nejprve přenesla časem do doby dávno minulé a začne vývojem této instituce, z níž se v budoucnu zrodí také irský parlament. Právě z geneze anglických shromáždění totiž vyplynou základy, z kterých se na sklonku 13. století zrodí první dceřiná shromáždění konaná v Angličany podřízeném Irsku.

Nejhlubší kořeny parlamentu sahají již ke starogermánským právům a zvyklostem. První vyspělejší forma této vrcholně středověké instituce spadá do let vlády anglosaských králů Edwarda Staršího a jeho nástupce Æthelstana.³

Právě tehdy vrcholil proces, který zhruba dvě století předem zahájil příchod Vikingů do Británie, kdy došlo k rozpadu stávající mocenské stability, která rozdělovala Británii od doby, co ji opustili Římané. Země byla rozdělena na mnoho menších regionů, kde vládli jednotliví anglosaští králové způsobem podobným jiným kulturám své doby, tedy z koňského hřbetu.

Vzhledem ke skrovné velikosti jejich panství nebylo třeba při správě takového území překonávat delší vzdálenosti, a proto si ani nemuseli vydržovat jakékoliv více privilegované správce jednotlivých provincií. Je doloženo, že ještě před vládou králů Edwarda Staršího a Æthelstana byly svolávány rady, na nichž se sesedali královi nejbližší, včetně jeho družiníků.⁴ Jednalo se o privilegovanou válečnickou elitu, která měla jistě nezanedbatelný vliv na královo rozhodování. Tyto sněmy však byly nahodile svolávány a za vlády silných vladařů k nim mnohdy ani nedocházelo.

Přičiněním rapidního nárustu moci rodu Cedrikovců z Wessexu však došlo k sjednocení těchto rozdělených zemí do jednoho rozsáhlého království – Anglie.

Právě svižným zábohem donedávna Vikingy ovládaných území na severu a východě země vyvstal problém ohledně dosavadního způsobu správy království „z koňského hřbetu“. Pro

³ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.). Woodbridge: The Boydell Press, 2009, ISBN 978-1-84383-717-6, str. 3.

⁴ MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, Oxford: Oxford University Press, 2010, ISBN 978-0-19-964534-3, str. 1.

krále již nebylo fyzicky možné urychleně se přesouvat po svých državách, kontrolovat chod země a uplatňovat zde svá práva.

Efektivní správa tak rozlehlého panství si proto žádala změnu. Králové Edward Starší s Æthelstanem tuto potřebu vnímali, a proto se lvím podílem zasadili o změnu, která de facto položila základy budoucích parlamentů. Jednalo se o svolávání hojně navštěvovaných shromáždění zemských předáků, dodnes známá pod jménem „*witan*“.⁵

Přednostmi takových rad bylo zejména dosažení konsensuální shody mezi králem a jeho zemskými předáky, označovanými soudobými prameny jakožto „*moudří muži*“.⁶ Právě získáním náklonnosti takových lidí, poctěných už pouhou přítomností na zdejším shromáždění, si uvědomělý panovník získával nejen jejich loajalitu, ale také přehled o tom, co se děje v jeho království.

Do řad „*moudrých mužů*“ spadali jak svěští správci, čili rodící se šlechta, tak i církevní osoby, tedy opati, biskupové a arcibiskupové. Strukturou složení proto mohli připomínat první vlnu parlamentů ze 13. století, kde bylo obsazení prakticky stejné. Rozdíl spočíval v počtu zúčastněných, kterých zde bylo méně. Při studiu královských listin sepsaných při zasedání witanů asi nejvíce zaujmou desítky podpisů oněch královských rádčů. Třeba listiny krále Æthelstana měly někdy až 100 svědků, což je výrazně větší počet než průměrných 60 přítomných během většiny parlamentů 13. století.⁷

Během witanu se anglosaští králové prezentovali jako bohem vyvolení panovníci. Právě transcendentní povaha těchto vladařů byla stále více zdůrazňována, a to zejména na takových shromážděních, kde již král tradičně nosil oděv vladaře včetně nezbytné koruny a žezla.⁸ Z toho vyvstává druhá funkce witanu, a to reprezentace nejen panovníka, ale také jeho šlechty. Taková shromáždění totiž byla nezřídka provázena velkolepými hostinami a pitkami, kdy se jednalo o prostředí, na němž se mohli setkat místodržící všech koutů rozsáhlého království a účinně tak reprezentovat sebe i své rody.

⁵ MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, Oxford: Oxford University Press, 2010, ISBN 978-0-19-964534-3, str. 1.

⁶ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 3.

⁷ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 4.

⁸ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 3.

Náboženská aura panovníka potom byla ještě posílena Svatodušními svátky, Vánoce a nejvýznamnějšími Velikonocemi.⁹ Právě při těchto církevních svátcích se nejčastěji konaly tyto sněmy. Tak se začínal odvíjet pravidelný rytmus witanů, který jenom dopomáhal jejich rostoucímu institucionálnímu charakteru.

Obvykle se witan konal na královských statcích v jižní Anglii. Byla to také setkání celonárodního charakteru. Ne nadarmo byla často popisována jako „*setkání Angličanů*“ kdy při nich došlo ke schválení „*19 z 22 zákonů vydaných v letech 899 až 1022*“.¹⁰

Probíhala zde důležitá státní jednání, soudy, vyhlašování válek. Daně tu oproti pozdějším parlamentům probírány ještě nebyly. Anglický král měl na shromáždění stále hlavní slovo, proto své šlechtě nemusel vyhovět, a to i kdyby bylo proti všech sto zúčastněných předáků.

Stručně řečeno, hlavními benefity witanu bylo dosažení shody mezi panovníkem a jeho šlechtou, reprezentace obou zmíněných stran a samotné Anglie, později též silně zakořeněná tradice a samozřejmě možnost projednávání státních záležitostí. Výjimku stále tvořily daně, které zatím zůstávaly nedotknutelnou kompetencí anglických králů.

V roce 1066 tento koncilní aparát sice došel ohrožení ze strany Viléma Dobyvatele, který obdobná shromáždění v Normandii nepraktikoval, záhy však došel ke zjištění, jak efektivními tato shromáždění jsou, proto jich od dobytí Anglie začal aktivně využívat. Dokladem toho bylo ujištění opatřené královskou pečeti, které se zaručovalo obyvatelům Londýna, že nový král hodlá dodržovat původní zákony i tradice.¹¹

I přes to k jistým změnám nakonec došlo, a že nebyly malé.

Pochopitelně se na zkoumaných shromážděních v první řadě změnilo personální složení. Vilém Dobyvatel si totiž na místa většiny anglosaských předáků padlých u Hastingsu dosadil vlastní věrné z Normandie. Složení takových setkání se také citelně zmenšilo. Kupříkladu na radě z roku 1081 zasedali pouzí 2 arcibiskupové, 13 biskupů, 6 opatů, 3 královi synové a dalších 13 světských magnátů.¹²

⁹ MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str. 12.

¹⁰ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 4.

¹¹ LIEBERMANN, Felix (ed.). *Die Gesetze der Angelsachsen 3. Vol.*, Halle, 1916, str. 276.

¹² MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 5.

Další klíčovou změnou, kterou s sebou z Normandie přinesl Vilém Dobyvatel, byl princip feudalismu, který dosud nebyl v anglosaské Anglii pevně zakořeněn.

Na franském západě bylo vazalovou povinností poskytovat svému pánovi „*radu a pomoc*“.¹³ V Anglii zanedlouho od dobytí Normany se tato povinnost promítla do závazku účastnit se královských rad. V praxi to znamenalo, že ti, kteří byli povoláni do královské rady, byli držiteli nějakého léna. S tím bylo spjato rozeslání úředních písemností předvolávajících jednotlivé leníky k radě.¹⁴ Nižší nájemníci potom byli do rady zváni skrze osoby šerifů krajů, o nichž bude psáno v dalších kapitolách.

Zdá se, že v anglosaské Anglii tento princip do příchodu Normanů neexistoval a mimo vůli krále nebyl nikdo zván do rady takovou úřední cestou. Tímto způsobem byl Normany položen základ pro předvolání, jak tomu bude i v následujícím věku parlamentů.

Mimo zmíněných magnátů se na zdejší porady dostali třeba i menší statkáři. Když nám jistý Roger z Howdenu říká, že „*rytíři byli přítomni*“ během sněmu z roku 1176 v Northamptonu, měl pravděpodobně na mysli tyto muže.¹⁵

Po celé 12. století se rady jako ty předchozí zabývaly státními záležitostmi, avšak jisté reprezentativní funkce, jako třeba svolání rady při korunovaci, konání rad o církevních svátcích a další anglosaské okázalosti, při nich pozvolna vymizely.

Princip rad přesto zůstával v podstatě stejný. I nadále šlo převážně o konsensuální příležitosti, kdy král hledal radu a pomoc u svých leníků, kteří mu je výměnou za onu čest a velkou prestiž poskytovali při nenápadném sledování vlastních zájmů.

Daně stále nebyly v kompetenci rady. Tzv. „*geld*“¹⁶ totiž nepotřeboval žádnou koncilní sankci a teprve po roce 1162 od něj bylo upuštěno. Místo této formy zdanění přišly sofistikovanější způsoby královských zisků, které nyní mohl vybírat nový vyspělejší státní aparát.

¹³ BEHREND, Frederick (ed.). *The Letters and Poems of Fulbert of Chartres*, Clarendon Press. 1976, ISBN 0198222335, str. 92.

¹⁴ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 5.

¹⁵ STUBBS, William (ed.). *Gesta Regis Henrici Secundi Benedicti Abbatis*, Cambridge University Press. 2012, ISBN 1108048773, str. 107.

¹⁶ Tradiční daň z pozemků.

Jednalo se o roční daně z výměry a kvality pozemků, feudální podpory, zisky z výkonu práva a další. Následně šlo o výjimečné daně, které byly obvykle vybírány jednorázově a k jejich shromáždění byl vždy vznesen nějaký pádný argument. Příkladem takového zdůvodnění může být např. Saladinův desátek (1188) z let panování krále Jindřicha II.¹⁷

Právě mezi smrtí Jindřicha II. (1189) a vydáním Magny Charty (1215) došlo ke zhroucení dosavadního konsensu, kdy se stále více nespokojená rada začala proměňovat v méně zvládnutelný orgán, který už byl blíže parlamentům z poloviny 13. století než zastaralému anglosaskému witanu.

Podstatnou příčinou této změny mohl být nový fiskální tlak vyvíjený korunou na financování plánované křížové výpravy Jindřicha II. z roku 1190, výkupné za Richarda Lví Srdce z roku 1193, špatná úroda, z níž plynou hladomory a především anglo-francouzské války, které probíhaly po celé toto období.¹⁸ Tyto tlaky vytvořily nejen nové politické napětí, ale přinesly také oživení obecných daní v podobě poplatků za movité věci (viz Saladinův desátek).

Významnou, dnes však poněkud zveličovanou, se pro vývoj anglického parlamentarismu ukázala Velká listina svobod (latinsky Magna Carta Libertatum). Její ratifikaci králem Janem Bezzemkem měla předcházet současnky silně kritizovaná správa státu. Ve skutečnosti se však král Jan nepokoušel o nic jiného než jeho předchůdci.

Problém se začal rýsovat ještě před jeho nastoupením na trůn, který také neprobíhal zrovna snadno (spor se synovcem Arturem Bretaňským a neustávající rozbroje s Francouzi). V tu dobu totiž v Anglii panovalo bouřlivé období střídání králů kombinované o další finanční zátěže plynoucí z nákladného uskutečnění 3. křížové výpravy, jejímž finančním výsledkem byla také nutnost uhrazení závratného výkupného 100 000 hřiven stříbra za Richarda Lví Srdce.¹⁹ To vše se ještě neslo ve stínu neustálého soupeření s Francouzi, které vyčerpávalo celou zem.

Smůlou krále Jana bylo, že si i přes tuto nepříznivou dobu nadále počínal neméně ambiciózně než jeho předchůdci. Snažil vybírat stále vyšší daně k vedení války s Francouzi a k vydržování

¹⁷ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyde (ed.), str. 6.

¹⁸ KRISCHKE, Helena. *Richard Lví srdce – mezi legendou a skutečností*, IN: *Historický obzor. Časopis pro výuku dějepisu a popularizaci historie*. Praha: Vydavatelství Neptun DeskTopPublishing, č. 9/10, 2007, ISSN 1210-6097, str. 207.

¹⁹ KRISCHKE, Helena. *Richard Lví srdce – mezi legendou a skutečností*, IN: *Historický obzor. Časopis pro výuku dějepisu a popularizaci historie*, str. 207.

důstojné reprezentace sebe i svých příbuzných. Dalším důvodem nespokojenosti byly královy mocenské zájmy v srdci anglické církve, kdy se neskrývaně pokoušel ovlivnit volbu canterburského biskupa Štěpána Langtona, čímž započal spor se samotným papežem.²⁰

Konečnou roznětkou k povstání baronů byla katastrofální porážka Angličanů na kontinentě v bitvě u Bouvines a následná ztráta Normandie ve prospěch Francouzů. Právě tento fatální neúspěch, kterým mimo jiné přišla Anglie o veškeré příjmy z tak bohaté kolonie, měl zásadní vliv na královu rostoucí neoblíbenost. Janova snaha o napravení pošramocené pověsti v podobě shánění nových finančních prostředků bezprostředně po této nešťastné události však vedla k pravému opaku. Velká část šlechty se proti dalším daním silně ohradila a utvrdila v tom, že je na čase jednat.

Proto když král Jan v roce 1215 roztočil další kolo finančních požadavků, sjelo se do Londýna při této příležitosti na 40 baronů.²¹

Nejednalo se však přesně o ten typ hojné účasti, ve který král Jan zřejmě doufal. Nespokojení baroni do Londýna zavítali i se svým zbrojným doprovodem, jehož síla se však místo obvyklého složení rovnala menší armádě, později nazvané jako „*Boží armáda*“.²²

Král Jan sice prohlédl zrádné úmysly nespokojených baronů, a okamžitě vydal příkaz k uzavření městských bran, avšak londýnští měšťané byli natolik znechucení placením vysokých daní, že králova příkazu pod vidinou snadného úspěchu neuposlechli, ba naopak barony vpustili do města, nad kterým společně převzali kontrolu.

Obsazením hlavního města království, nepřipraveností královských věrných na podobný scénář a kvůli značné převaze spiklenců byl na krále vyvíjen silný politický tlak. To vyústilo v Janovo setkání s rebelujícími barony na pláních u řeky Runnymede, kde spíše proti své vůli musel vzbouřencům odpustit a podepsat Velkou Chartu (lat. Magna Carta).

Co však slibovala takto význačná listina? Byla ve své době opravdu tak silným dokumentem, že přiměla budoucí generace anglických panovníků ke změně dosavadního stylu vládnutí „silou a vůlí“?

²⁰ BARTLETT, Robert. *England under the Norman and Angevin Kings*, Oxford University Press, 2002, ISBN 0-19-822741-8, str. 405.

²¹ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, London: Transworld Publishers, 2014, ISBN 1 85285 149 X, str. 35.

²² TURNER, Ralph. *King John, Englands evil king?*, The History Press, 2015, ISBN 0752448501, str. 180.

Magna Carta byla původně nazývána jako „*Články baronů*“²³, což už samo o sobě napovídá tomu, že se jednalo o nahrubo sepsané ultimátum králi Janovi Bezzemkovi, předložené při setkání na pláních Runnymede. Jednalo se vlastně o jakousi modernizaci Listiny svobod (vydaná králem Jindřichem I. v Toweru k roku 1100), která chránila základní práva zemské šlechty.²⁴ Tato renovace však na krále Jana kladla obrovské, ne-li přímo nesplnitelné požadavky, a to i přes to, v jak svízelné se nyní nacházel situaci.

Při následném jednání, které se protáhlo na deset dní, sehrál svoji roli právě onen canterburský arcibiskup, Štěpán Langton, jehož volbu si v minulosti anglický panovník nepřál.²⁵ Langton však byl velice zkušený diplomat a pragmatik věřící v mírové řešení situace. Při následném jednání protistran sepsal takřka „na koleně“ za pomoci názorů krále Jana a protistrany mírovou smlouvu, která se v následujících letech začne zvat Magnou Chartou.

Velká listina slibovala revoluční politickou reformu, kdy byla garantována ochrana církevních práv (reakce na Janovu intervenci při volbě canterburského arcibiskupa), právo na odvolání při nezákonném uvěznění a zejména podmíněnost souhlasu baronů při uvalení nových daní spojené s omezením dalších dosavadních prostředků výběru královských příjmů.²⁶

Druhým stěžejním bodem jednání bylo vytvoření rady pětadvaceti baronů, která měla kontrolovat dodržování této smlouvy, oplátkou za což by povstali baroni rozpustili své vojsko. V samotné Magně Chartě dále stojí: „*Abychom (král píše v množném čísle) získali všeobecný souhlas království pro posouzení „pomoci“ – s výjimkou tří výše uvedených případů – nebo „poražení“, přimějeme arcibiskupy, biskupy, opaty, hraběte a větší barony k předvolání jednotlivě dopisem. Těm, kteří drží pozemky přímo u nás, zajistíme, aby bylo prostřednictvím šerifů a dalších úředníků vydáno všeobecné předvolání, aby se sešli v pevně stanovený den (alespoň čtyřicet dní předem) a na určeném místě. Ve všech předvoláních bude uveden jeho důvod.*“²⁷

²³ TURNER, Ralph. *King John, Englands evil king?*, str. 180.

²⁴ *Charter of Liberties of King Henry I.* [cit. 12.5. 2022] Dostupné z <http://www.nhinet.org/ccs/docs/char-lib.htm>.

²⁵ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 7.

²⁶ *Magna Carta* [cit. 25.5. 2022] Dostupné z <https://www.bl.uk/magna-carta/articles/magna-carta-english-translation>).

²⁷ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 7.

Slovy renomovaného historika Johna Maddicotta: „*Feudální povinnost radit se tak stala právem na souhlas.*“²⁸

Jak už bylo napsáno, král Jan byl přespříliš ambiciózní, než aby tuto smlouvu hodlal dodržovat. Právě toho si byla vědoma také většina povstalých baronů, kteří Janovi nehodlali vydat obsazený Londýn, což bylo uvedeno v mírové smlouvě.

Důsledkem takového počínání byla První válka baronů, během níž se proti Janovi s výjimkou jeho nejvěrnějších postavila téměř celá Anglie. Navíc si rebelující baroni do Anglie pozvali francouzskou armádu pod velením dauphina Ludvíka, kterému nabídli anglickou korunu.

Právě při neslavném ústupu před Ludvíkovým početným vojskem skrze bažinaté pohraničí Východní Anglie umírá Jan Bezzemek na úplavici a vyčerpání z úmorného pochodu (1216).

Smrt krále Jana byla vyvrcholením závratného nárustu moci zemských baronů, kteří si svoji novou pozici velmi rychle uvědomili a společným úsilím vyhnali francouzské vojsko ze země, aby se stali poručníky Janova devítiletého syna Jindřicha III.

Správcem země se po dobu Jindřichovy nezletilosti stal současníky velice uznávaný hrabě ze Striguil, Vilém Maréchal.²⁹ Právě tento regent vládl ke spokojenosti anglické šlechty v souladu s Magnou Chartou a s nástupem mladého Jindřicha III. na trůn byl již tento způsob vlády obstojně zakořeněn.

S touto situací se však mladý král záhy po dosažení plnoletosti a převzetí moci (1227) nehodlal smířit a dělal všechno pro to, aby obnovil královskou moc svých předků. Vyhýbal se svolávaným radám magnátů a když už nějakou svolal, každý musel vědět, že programem budou zase nějaké nové daně. Nelze proto zklamaným baronům vyčítat, že v nastoupivším Jindřichovi III. začali spatřovat jeho ambiciózního otce, krále Jana.

Vrcholem Jindřichových požadavků na anglickou šlechtu byla žádost z roku 1254, kdy usiloval o dosazení svého druhého nejstaršího syna Edmunda Crouchbacka na trůn Sicilského království, což však bylo podmíněno platbou enormní finanční částky papeži Alexandrovi IV. a vysláním vojenské výpravy nutné k zajištění nově nabytého území.³⁰ Takový sicilský podnik

²⁸ TURNER, Ralph. *King John, Englands evil king?*, str. 252.

²⁹ McLYNN, Frank. *Lionheart and Lackland: King Richard, King John and the Wars of Conquest*. London: Vintage Books, 2006, ISBN 978-0-7126-9417-9, str. 460.

³⁰ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 35.

mu však šlechtická obec rezolutně odmítla zaplatit a jakkoliv se na něm vojensky podílet. Tím celý velkolepý plán ztroskotal a napětí mezi králem a šlechtou se vyostřilo.

Významnou postavou tohoto konfliktu byl Šimon z Montfortu, zprvu Jindřichem pozvedlý přítel, který se však během dramatických událostí uplynulých let změnil v jeho zavilého nepřítele. Výsledkem těchto mocenských pří byl pro krále Jindřicha III. zničující parlament v Oxfordu (1258), kde byl nucen se zavázat k ustanovením, dle kterých měla být od nynějška královská rada stálá, nevyžadovala by královské písemné předvolání a sestávala by z 15 členů, z nichž pouze 3 mohou být jmenovaní králem.³¹

Na základě Oxfordských ustanovení tak měl parlament pravomoci jmenovat královské radní a hlavně – začal disponoval kompetencemi nutnými pro schválení válek a míru. Důležitým faktorem, který tato ustanovení přináší, je také podmínka konání tří parlamentů ročně, a to v předem stanovených termínech.³² Tím byla dosavadní, řekněme absolutistická vláda anglických panovníků diskutabilně ukončena, a to i přes Druhou válku baronů, která byla jednoznačným výsledkem parlamentu z Oxfordu.

Jindřich III. z této války sice vyšel jako vítěz, kdy byl jeho úhlavní nepřítel Šimon z Montfortu zabit v rozhodující bitvě u Eveshamu, vítězem války však byli spíše baroni, kteří ke konci konfliktu přeběhli na Jindřichovu stranu, jelikož se obávali rostoucí de Montfortovy moci a radikalizujících reforem, které se již blížily k samotnému ukončení monarchie.

Smysl Oxfordských ustanovení přetrval, baroni si zachovali určitou míru spoluprády v Anglii a rod Plantagenetů mohl být rád, že Druhá válka baronů pro ně neskončila mnohem hůř.

Po tomto dějinném výčtu, zejména z období panování stěžejních postav králů Jana Bezzemka a Jindřicha III., by mělo přijít samotné zamyšlení nad tím, kdy se vlastně konal první parlament a jak lze s jistotou odlišit okamžik jeho nástupu po witanech a z nich rozvíjených normanských shromáždění šlechty?

³¹ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 38.

³² MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str. 160.

Odpovědi soudobých pramenů na tuto otázku se různí, což nás ostatně přivádí k důležitému bodu – termín „parlament“ nebyl téměř do konce zkoumaného procesu ani zdaleka ustáleným konceptem.³³

³³ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 39.

Zrod sesterské instituce

Od papežské buly Laudabiliter, přes Diarmaitovu žádost o pomoc a normanskou invazi, po první irský parlament

Dosud byla veškerá pozornost věnována počátkům a funkcím zárodku anglického parlamentu, jejichž znalost je k porozumění stejnojmenné irské instituce klíčová. Ale nyní přejděme k představení událostí, které zapříčinily vznik a způsob fungování ranně středověkého parlamentu Irska.

Irsko se nachází na odvrácené straně britského souostroví, což působí značné geografické omezení projevující se uzavřeným vývojem ostrova.

Původními obyvateli byl národ Gaelců,³⁴ jejichž historie sahá do dob keltského osídlení. Byli to právě irští Gaelci, kteří mezi lety 43-410 n.l. obchodovali i válčili s římskou Británií. Gaelci, nazýváni Římány Scotii, byli národem, který se během rozpadu římské kontroly nad Británií rozšířil také na severozápadní pobřeží Británie, kde do konce raného středověku založili Skotské království (nazváni právě podle římského pojmenování původních Irů).³⁵ Právě historická a kulturní podobnost Irů se Skoty ještě sehraje důležitou roli ve vývoji ostrova, jak bude uvedeno dále.

Před přikročením k samotnému průběhu invaze a následné okupace značné části Irska Angličany se podíváme na příčiny takové události. Navíc se v následujícím výčtu pozastavíme nad určitými rysy, které ve vztahu anglických Normanů a irských Gaelců budou hrát stěžejní roli i po celé následující období normanské nadvlády.

Důvodů (záminek) pro normanskou invazi bylo hned několik. Jmenovitě šlo o náboženskou rozdílnost, rodící se normanské imperiální postoje, se kterými souvisela touha po mocenské expanzi, ekonomicko-politické důvody a fatální roztržitost gaelské správy.

Prvním důležitým faktorem bylo náboženství. Gaelci po dlouhou dobu vyznávali tradiční pohanská božstva. Vzhledem k tomu, že na rozdíl od svých východních sousedů za Irským mořem nebyli ovládnuti Římány, křesťanství se k nim začalo dostávat teprve v období latinských misíí raného středověku.

Zatímco více centralizovaná anglosaská společnost křesťanství pod patronátem římských papežů záhy akceptovala, Irům tyto principy nevyhovovaly. Vnitřní struktura silně tradicionalistických gaelských klanů byla pro latinskou adaptaci nepříznivá, křesťanství zde proto bylo zakořeněno jiným způsobem. Na základě chytlavého učení svatého Patrika byli Irové se svými příbuznými Skoty pokřtěni na základě kompromisu ve výkladu Božích zákonů s místními zvyky.³⁶

Naproti tomu Anglosasové považovali za politicky i ekonomicky výhodnější přijmout římské zvyky, jak je předkládal svatý Augustin. Důvodem toho opět byla výhodná geografická pozice

³⁴ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str.441.

³⁵ DUFFY, Seán. *Medieval Ireland: An Encyclopedia*, Routledge, 2005, ISBN 0-415-94052-4, str. 698.

³⁶ MARTZ, Thomas. *The Adoption of Christianity by the Irish and Anglo-Saxons: The Creation of Two Different Christian Societies*, IN: *Colonial Academic Alliance Undergraduate Research Journal*, Baltimore: Towson University, 2015, ISSN 2165-7076, str. 3.

Británie, přes kterou oproti Irsku vedly výnosné obchodní trasy, po kterých se snáze přenášelo vědění zvenčí. Právě konverze Anglosasů na římské křesťanství začlenila Británii do náboženské, politické a ekonomické struktury evropského křesťanstva. Jak říká historik Thomas Martz: „Převedením na římský model víry, Anglosasové upevnili obchodní cesty na kontinent a osídlili kulturní infrastruktury. Kdyby Anglosasové přijali irskou podobu náboženství, Anglie mohla zůstat izolovaným chudým státem.“³⁷

Právě tato náboženská rozdílnost byla jedním ze dvou hlavních důvodů normanské invaze na ostrov z roku 1169. Ač se irská církev průběžně snažila reformovat a přiblížit se gregoriánskému systému západu,³⁸ uvádění takových změn na půdě silně tradicionalistického Irska bylo pomalé a v mnohých ohledech beznadějně.³⁹ Mnozí angličtí duchovní se proto začínali stále silněji vyjadřovat k tomu, aby se taková církevní reforma radikálně uspíšila politickou (tedy vojenskou) cestou. Většina papežů tyto agresivní a příliš vzdálené stížnosti nebrala vážně, dokud se zde neobjevil první papež původem z Britských ostrovů. Papež Hadrián IV. se hned vyjádřil pro reformu irské církve, kterou by vojensky vedl anglický panovník, jenž by je přiměl „k poslušnosti zákonů a vykořenil z nich plevel hříchu“.⁴⁰ Tak došlo k vydání papežské buly *Laudabiliter*, opravňující Jindřicha II. k obsazení a správě papežského léna v Irsku.

Dalším důvodem invaze byl rodící se normanský imperialismus. Už ze samotné buly *Laudabiliter*, kde je irský národ popisován jako „barbarský a bezbožný lid“, lze vysledovat veliké sebevědomí Angličanů a jejich nadřazený postoj ke všem zbývajícím sousedům na Britských ostrovech. Jediným kulturně vyspělým státem Britských ostrovů, požívajícím Boží přízně, proto byla dle nich Anglie oprávněná k sjednocení celého souostroví, protože nejinak viděli také ostatní národy Britských ostrovů.⁴¹

Právě výsledek bouřlivého období roku 1066 a s ním spojené normanské dobytí anglosaské Anglie mělo na charakter budoucího království naprosto zásadní vliv. Během následujících desetiletí normanští páni dobyli značnou část jižního Walesu a založili zde vlastní polonezávislá panství. Podle historika Johna Gillinghama se od dobytí Normany mezi novou anglickou elitou objevil imperiální postoj a začali vnímat své keltské sousedy jako méněcenné a barbarské.⁴²

³⁷ MARTZ, Thomas. *The Adoption of Christianity by the Irish and Anglo-Saxons: The Creation of Two Different Christian Societies*, IN: *Colonial Academic Alliance Undergraduate Research Journal*, str. 7.

³⁸ Gregoriánským systémem západu je myšlena představa církve ovládané „služebníkem služebníků Božích“, tedy papežem. Termín nazván dle papeže Řehoře I., který tento princip uvedl v platnost.

³⁹ DUFFY, Seán. *Medieval Ireland: An Encyclopedia*, str. 27.

⁴⁰ *Laudabiliter* [cit. 2.6. 2022] Dostupné z [https://en.wikisource.org/wiki/Laudabiliter_\(Wright\)](https://en.wikisource.org/wiki/Laudabiliter_(Wright)).

⁴¹ COSGROVE, Art. *A New History of Ireland, Volume II: Medieval Ireland 1169-1534*, Oxford University Press. 2008, ISBN 978-0199539703, str. 58.

⁴² GILLINGHAM, John. *The English in the Twelfth Century: Imperialism, National Identity and Political Values*, Woodbridge: Boydell & Brewer, 2000, ISBN 9780585259109, str. 43.

Dle Anglosaské kroniky dokonce samotný Vilém Dobyvatel zvažoval invazi na ostrov, kvůli své předčasné smrti a opatrnosti ji však nestihl uskutečnit.⁴³ Rodící se normanský imperialismus však nabýval na síle a po Irsku se záhy začaly otáčet hladové pohledy.

Důvody, které vítězného Viléma Dobyvatele mohly zatahnout do Irska, byly ražení ekonomického, mocenského a politicky-prestižního. Tehdy se mohlo jednat o výhody jako možnost poskytnutí důstojného léna pro králova mladšího syna, zdroj nájemné flotily a žoldnéřů nebo zisky ze zdejšího zemědělství. Posledním důvodem k útoku na Irsko byla jeho dlouhotrvající decentralizace a rozbroje, které jenom vybízely silnější a jednotnou Anglii k podmanění takové země.

Gaelské Irsko se totiž skládalo z několika „nadkrálovství“, z nichž každému podléhalo několik menších „království“.⁴⁴ Pro snazší pochopení situace lze dodat, že ona menší království byla vazalskými státy podléhajícími více či méně oněm „nadkrálovstvím“. Poddanství těchto států však nebylo pevně vymezeno žádnými pravidly, obvykle mohlo jít o vojenskou či daňovou závislost. Menší králové si však i přes to zachovávali dostatečnou autonomii k tomu, aby své „nadkrále“ efektivně střídali nebo aby se jimi jednou sami stali. Aby to bylo ještě složitější, figuroval zde tzv. *nejvyšší král*,⁴⁵ který přijímal hold od všech těchto panovníků a držel se tak na samém vrcholu ostrovní moci – nebo se jí měl držet alespoň na základě zvykového práva.

Na základě výše zmíněné situace je však jasné, že tento systém nemohl prakticky za žádných okolností fungovat jednotně. Irsko tak bylo ve skutečnosti rozdrobené na několik „nadkrálovství“, která mezi sebou ustavičně soupeřila, intrikovala a válčila.

Titul nejvyššího krále většinou držel právě ten nejsilnější „nadkrál“. Moc ale byla v raně středověkém Irsku značně pomíjivou komoditou. To byl ostatně příklad Diarmaitha Mac Murchady, vládce Leinsteru, který byl vyhnán koalicí irských panovníků vedených „nadkrálem“ Ruaidrím Ua Conchobairem.⁴⁶

Oficiálním důvodem sesazení bylo, že se nepohodlný Diarmait před patnácti lety dopustil únosu královny Breifne, neoficiálním důvodem byla vzrůstající se moc rodu Conchobairů, kterým leinsterský panovník jednoduše stál v cestě. Situace by se zřejmě rychle zklidnila, kdyby nebylo toho, že se vypovězený král nehodlal tak lehce vzdát.

Diarmait se proto obrátil na anglického krále Jindřicha II. s žádostí o vojenskou podporu.

Právě na takovou nabídku už delší dobu čekala celá řada ambiciózních Normanů, kteří cítili jedinečnou příležitost získat skrze opětovné dosazení leinsterského krále novou půdu a moc. Kromě toho Diarmait přislíbil Normanům zapůjčení významné námořní síly v podobě věhlasné flotily města Dublin. Právě tyto lodě mohly hovořit ve značný prospěch budoucích normanských tažení proti Velšanům a Skotům.⁴⁷

⁴³ MADDICOTT, John. *Origins and beginnings to 1215*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 5.

⁴⁴ DUFFY, Seán. *Medieval Ireland: An Encyclopedia*, 776.

⁴⁵ DUFFY, Seán. *Medieval Ireland: An Encyclopedia*, 778.

⁴⁶ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str.441.

⁴⁷ COSGROVE, Art. *A New History of Ireland, Volume II: Medieval Ireland 1169-1534*, str. 64.

„Henry opravňuje Dermota k vybírání sil“ z A Chronicle of England (1864) od Jamese Doyle⁴⁸

Na obrázku je patrná symbolika nadřazenosti civilizovaných a pestře odíváných Normanů oproti hnědě oděnému a zarostlému Diarmaitovi, jehož jediným pestřejším ošacením je rudý plášť prozrazující jeho pozici krále. Při pohledu na Jindřichův trůn si lze také všimnout vyřezávaného draka, znaku Walesu, ze kterého do Irska přišlo nejvíce intervenujících válečníků.

Jindřich II. proto vyzval dobrovolníky z řad vlastní šlechty, aby se připojili k výpravě. Nejvýznamnějším z nich byl hrabě z Pembroke, Richard de Clare, později známý jako Strongbow.⁴⁹

Ten se na jaře roku 1169 vylodil v čele drobnější dobrovolnické armády 460 mužů, z čehož většinu tvořili věhlasní velšští lukostřelci, záhy se k němu přidalo na 500 klanových válečníků pod vedením navrátilivšího Diarmaita. S pokračováním konfliktu však Strongbowovo vojsko „vzrostlo na 1 200 vojáků“ a již se jednalo o nezanedbatelnou, dobře vycvičenou a skvěle vedenou sílu, kterou se znepráteleným Irům nedařilo porazit.⁵⁰

Vzhledem k tématu práce však tuto válku stačí shrnout pouze tím, že pro Iry dopadla naprosto katastrofálně. Normané vyhráli všechny důležité bitvy, dosadili Diarmaita na leinsterský trůn a obsadili západní pobřeží Irska, kde si zřídili vlastní panství. V těchto bojích nejvíce získal Strongbow, který se svými „longbowmans“ dosáhl nejen značné proslulosti, ale také nových panství a exkluzivního sňatku s Diarmaitovou dcerou Aiofe, která se na základě jeho vůle měla stát dědičkou Leinsteru.⁵¹

⁴⁸ DOYLE, James. *A Chronicle of England*, London, Roberts & Green, 1864, str. 175.

⁴⁹ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str.441.

⁵⁰ COSGROVE, Art. *A New History of Ireland, Volume II: Medieval Ireland 1169-1534*, str. 68-69.

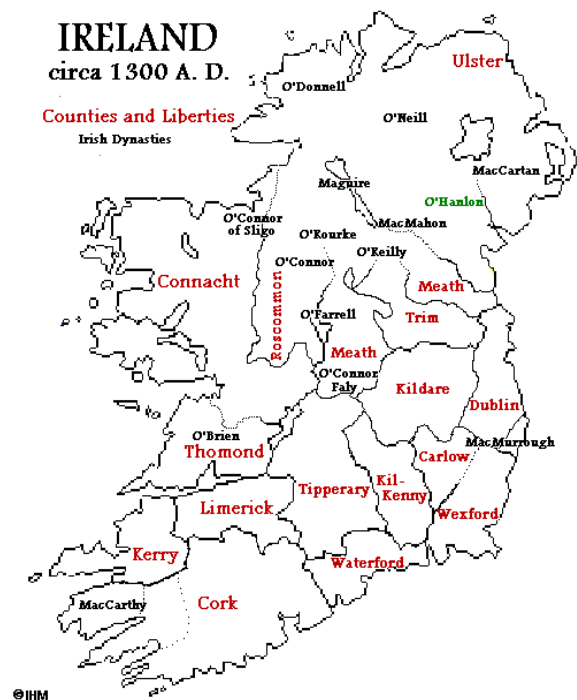
⁵¹ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str.441.

Leinsterský král, který měl před sebou jistě mnohé plány a zřejmě považoval Normany za pouhý nástroj k uskutečnění svých cílů, však náhle zemřel a v ten okamžik se Strongbow stal novým vládcem Leinsteru a nakrátko také nejmocnějším mužem Irska.

Když se takové zprávy donesly do vzdáleného Londýna, anglický král Jindřich II. se začal oprávněně obávat, že by se Strongbowově vzrůstající hvězdě nakonec mohlo podařit vybudovat vlastní hyberno-normanské království. Znepokojený panovník proto ještě v září téhož roku vyplul do Irska s vlastní invazní flotilou (4 500 mužů!), aby zde zjednal nový řád.⁵² Bylo to poprvé v dějinách sjednocené Anglie, kdy její vladař vstoupil na Irskou půdu. Během zanedbatelného odporu místních králů se mu Strongbow poddal (za to mu Jindřich II. umožnil zůstat králem Leinsteru) a do područí Anglie se náhle dostala většina ostrova.

Nástupce papeže Hadriána, Alexandr III., během té doby ratifikoval bulu *Laudabiliter* a rozeslal dopisy irským biskupům, kterými je vyzýval, aby přijali Jindřicha jako svého vládce v souladu s církevním právem, nebo aby v případě neuposlechnutí čelili církevním trestům.⁵³ Po anglickém králi na oplátku požadoval zajištění rychlejší reformy zdejší církve a zprostředkování stálého odvádění desátků Římu.⁵⁴ Současně s vojenskou invazí byla proto zahájena významná snaha o reformu irské církve v souladu s praktikami zavedenými v Anglii. Vedlejším produktem takového počínání bylo pozvání nových mnišských společenství a vojenských řádů (např. templářů) do Irska.

Jak ale vypadalo normanské panství na ostrově a kteří z původních králů zůstali zcela nezávislí? Při pohledu na dvojici níže přiložených map, které sledují období před normanskou invazí na ostrov a po ní, lze vysledovat značnou územní změnu ve strukturalizaci irských panství. Mapa vpravo sice odkazuje až na rok 1300, nutno však podotknout, že daná hrabství a svobody se během následujících 200 let skoro vůbec neměnila.

⁵² COSGROVE, Art. *A New History of Ireland, Volume II: Medieval Ireland 1169-1534*, str. 87.

⁵³ COSGROVE, Art. *A New History of Ireland, Volume II: Medieval Ireland 1169-1534*, str. 92.

⁵⁴ *Laudabiliter* [cit. 2.6. 2022] Dostupné z [https://en.wikisource.org/wiki/Laudabiliter_\(Wright\)](https://en.wikisource.org/wiki/Laudabiliter_(Wright)).

Města Dublin a Waterford se stala lény anglických panovníků. Svobody Ulster, Meath, Trim, Kilkenny, Kildare, Carlow a Wexford se pro změnu staly centry nejmocnější normanské šlechty na ostrově. Zbytek hrabství a duchovních statků (duchovenstvo v hyberno-normanském Irsku mělo také nezanedbatelné slovo) zabíral tolik plochy, že na nezávislé gaelské krále zbývala již pouze severozápadní čtvrtina ostrova včetně několika odolávajících enkláv v Irském lordství, jak byl záhy nový územní celek nazván.

Ke správě takového čerstvě dobytého útvaru bylo zapotřebí stálé vojenské posádky, kterou však vítězný Jindřich II. na ostrově nemohl držet věčně. Pro tak nelehký úkol bylo tedy zapotřebí zvolit kompetentní samosprávní zřízení, kde by však veškerou moc na sebe nevázala jediná osoba. Takový správce by se totiž mohl snáze pokusit o vzpouru s cílem odtržení svěřené země od Anglie.

Výsledkem toho bylo rozdělení moci mezi vítěznou normanskou šlechtu a duchovní, kteří se průběžně „jednou až dvakrát do roka“⁵⁵ sjížděli na setkání, kde spolu jednali o správě země a soudních rozepřích. Tato setkání byla právě tímtež, čím byl anglický parlament, tedy „zákonodárné shromáždění, které má obvyklé pravomoci takové schůzky“.⁵⁶

Opět zde však naráží na problematiku, která byla naznačena v první kapitole bakalářské práce, tedy že pojem parlament se nejenže měnil s dobou, ale také je těžké přesně určit, kdy vznikl.

Současní historici Chris Bryant a J. R. Maddicott se shodují v tom, že vývoj irského parlamentu, jakožto pevně dané a oprávněné instituce, byl mnohem pozvolnějšího rázu a vyvinul se v jakousi vývojově zpomalenou, ostrovním prostředím poznamenanou, kopii mateřské instituce.

Pro Anglii platná Magna Charta od roku 1215 byla zase v roce 1216 rozšířena také na Irsko v podobě Magna Charta Hiberniae, která byla podepsána za vlády slavného a uznávaného hraběte ze Striguil, Viléma Maréchala, regenta dětského krále Jindřicha III.⁵⁷

V průběhu 13. stol. tedy skutečně probíhala setkání podobající se raným formám středověkých parlamentů.

Magna Charta Hiberniae vznikla možná také proto, že Maréchalovo hrabství Striguil zabíralo téměř čtvrtinu celého Irska a ač na ostrově Vilém trvale pobýval pouze krátce, motivace pro vydání takto opravňující listiny byla zjevná.

Vedlejším produktem takové smlouvy může být výběr z několika následujících závazných ustanovení. „*V celém našem království bude jedné míry vína a jedné míry piva a jedné míry obilí.*“ Mimo pevně vymezených měř a vah je zde navíc uveden název čtvrti centrálního města Dublin, kde budou tyto míry vystaveny. S prvně zmíněným bodem úzce souvisí další úryvek: „*Město Dublin bude mít všechny své starobylé svobody a svobodné zvyky.*“ Dublin je tak jasně jmenován do role hlavního města provincie. Irská charta v sobě také stejně jak ta anglická skrývá jisté prvky humanity, když vyjadřuje právo na řádný soud: „*Žádný svobodný člověk nesmí být vzat nebo uvězněn nebo mučen, postaven mimo zákon nebo vyhoštěn nebo jinak*

⁵⁵MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyde (ed.). Woodbridge: The Boydell Press, 2009, ISBN 978-1-84383-717-6, str. 321.

⁵⁶BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str.442.

⁵⁷ *Magna Carta Hiberniae* [cit. 14.5. 2022] Dostupné z <http://ua.tuathal.tripod.com/magna.html>.

zničen jinak, než zákonným úsudkem jeho vrstevníků nebo zákonem země. Nikomu neodepřeme ani nebudeme zadržovat právo nebo spravedlnost.“ Smlouva též myslí na zranitelné vdovy. *„Vdova ihned po smrti svého manžela dostane svůj manželský podíl a dědictví. Žádná vdova nebude nucena se znovu vdát, pokud si přeje žít svobodná.*“ Závěrem jsou zde ještě zmíněny ony „svobody“, které byly nastíněny v popisu Irského lordství na ukázkové mapě.⁵⁸

Stejně jako v Anglii mohl král získávat peníze pouze se souhlasem duchovenstva a šlechty. Například když Jindřich III. potřeboval peníze na válku v Gaskoňsku roku 1254, poslal zprávu do Dublinu, kde žádal *„o radu a pomoc“*, ale zejména o finance na válku.⁵⁹ Když se však koruna roku 1292 snažila znovu získat irské příspěvky, byla to už docela jiná doba a hlavně situace. Proto, když se Eduardův kancléř Thomas Cantok a další královští vyslanci setkali s *„irskými barony a magnáty, stejně jako s jejich věrnou komunitou“* v Dublinu, zdejší obyvatelé vyvolali takový rozruch, až je nakonec přesvědčili, že v tyto dny rozhodně není moudré po Irsku chtít další platby.⁶⁰

Takové parlamenty však neměly pevně dané termíny setkání, což vyvolává diskuzi mezi soudobými i dávnými historiky o tom, k jakému letopočtu lze vztáhnout „primát prvního irského parlamentu“.

V současnosti je takový status přiřazen Castledermotskému parlamentu konanému v létě roku 1264.⁶¹ Právě zde se mimo daní probírala sporná práva dublinského biskupa, o kterých hlasovalo na *„dvacet šest rytířů“*. Duchovní v publikaci, ze které bylo čerpáno, sice zmínění nebyli, jejich účast na hlasování však lze předpokládat. Dle historika Chrise Bryanta šlo o to, že nestálost těchto experimentálních shromáždění měla *„jako obvykle své kořeny v penězích“*.⁶²

To znamená, že hlavním jmenovatelem těchto prvních schůzek byly zřejmě královské daně.

⁵⁸ *Magna Carta Hiberniae* [cit. 14.5. 2022] Dostupné z http://ua_tuathal.tripod.com/magna.html.

⁵⁹ BETHAM, William. *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, London: T. and W. Boone, 1830, str. 253.

⁶⁰ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str.443.

⁶¹ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 321.

⁶² BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str.442.

Charakter irských parlamentů z let 1264-1366

Od účelu ke kompetencím a popisu takových jednání

Jakožto trvalá, zvykem a právy zakořeněná událost (viz předchozí kapitoly) měl anglický parlament významný vliv na způsob vlády v celém království.

Původ slova pochází z francouzštiny (latinsky parlamentum), z čehož lze dedukovat, že má již normanské kořeny a odkazuje na akt konverzace nebo valnou hromadu.⁶³ Slovo vychází ze synonyma k příležitostným zasedáním královské rady.

Zde byla svolávána širší skupina účastníků, která měla za úkol projednávat a schvalovat záležitosti nazývaná „*Great business of (the) kingdom and of (the kings) foreign lands*“ (Velké záležitosti království a (králových) cizích zemí).⁶⁴ Jednalo se tedy o důležitá jednání mající vliv nejen na mezinárodní politiku království, ale také jeho vedlejších územních celků.

Schůze parlamentu se za vlády Jindřicha III. a Eduarda I. téměř vždy konala za přítomnosti krále. Výjimku tvořil parlament roku 1254, když byl Jindřich III. v Gaskoňsku a parlament roku 1297, když byl Eduard I. na válečném tažení ve Flanrech.⁶⁵ Členy jeho rady byli myšleni zemští magnáti, a to jak laičtí (hrabata, baroni) tak církevní (arcibiskupové, biskupové, opati, převoři).

Obdobné charakteristiky vykazoval také irský parlament, který mnohé čerpal z mateřské instituce. Nutno však podotknout, že namísto vládnutí se spíše zaměřoval na správu a udržitelnost Irského lordství, které bylo nebezpečně vklíněno mezi nepřátelské klany bojovných Gaelců, s nimiž mělo obrovské problémy probíhající po celé zkoumané období.

Co však je míněno pojmem vláda a správa? Co naopak měla tato setkání společného a jakou moc měl na formování středověké Anglie a Irska ten či onen parlament?

Mezi spojující a zároveň rozlišující faktory obou shromáždění patří jejich kompetence. Už při vzniku mateřské instituce v Anglii bylo určujícím právo souhlasu (tedy i nesouhlasu) s panovníkovým zásahem do míry současného zdanění.⁶⁶

Současně sem spadá všemi panovníky využívaná snaha o výběr zvláštní daně skrze tzv. „*laickou dotaci*“,⁶⁷ která byla získávána od světských pánů, tedy šlechty. Jednalo se o výjimečnou daň, kterou směl panovník vybírat pouze v případech výjimečných situací jakými byl např. válečný stav nebo třeba reprezentačních poplatky na zaplacení věna atd.

⁶³ BRAND, Paul. *The development of parliament, 1215-1307*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyde (ed.). Woodbridge: The Boydell Press, 2009, ISBN 978-1-84383-717-6, str. 10.

⁶⁴ BRAND, Paul. *The development of parliament, 1215-1307*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyde (ed.), str. 12.

⁶⁵ BRAND, Paul. *The development of parliament, 1215-1307*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyde (ed.), str. 10.

⁶⁶ *Magna Carta* [cit. 25.5. 2022] Dostupné z <https://www.bl.uk/magna-carta/articles/magna-carta-english-translation>.

⁶⁷ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 62.

Mimo daní se zde diskutovaly také další způsoby hospodaření se zemskými financemi, což zahrnovalo též právo souhlasu se získáváním půjček a dalším rozdělováním zdrojů.⁶⁸

Když se ještě jednou ohlédneme zpět do věku anglosaských witanů, zjistíme, že nejstarší funkcí takových shromáždění je soudní pravomoc. Probíhaly zde stěžejní státní procesy včetně soudů, prováděla se slyšení a připravovaly neméně důležité zákony, mezi které však obvykle spadaly méně důležité kauzy magnátů.⁶⁹ V Anglii se však i přes to vyskytly případy, které jenom potvrzují význam zdejšího parlamentu. Prvním z nich je drastický verdikt vynesený během westminsterského setkání roku 1283 nad Dafyddem, synem Gruffydovým.

Souzený Dafydd byl prominentním welšským princem, který se však rozhodl po boku svého staršího bratra Llewelyna postavit na odpor ve válce proti anglickému králi Eduardovi. Během těchto bojů však mladý princ osudově padl do zajetí a záhy byl v nepřítomnosti souzen parlamentem, který Eduard I. svolal o necelé tři měsíce později do Westminsteru. Vzhledem ke staletí trvajícím nárokům, jaké si anglická koruna kladla na Wales, nebyl Dafydd označen za válečného zajatce cizí mocnosti, ale místo toho byl dle očekávání prohlášen za velezrádce.

O tři dny později byl proto welšský princ tažen za vlastním koněm ulicemi Shrewsberry, poté pověšen a vykuchán, aby mohl zaživa spatřit, jak jsou jeho vlastní útrob vytrhávány a páleny v koši s ohněm, a nakonec rozčtvrcen, aby jeho ostatky mohly být hozeny psům.⁷⁰ Takový ortel nejenže naznačuje zacházení, kterého se dostávalo zemským rebelům, ale také dokazuje, jakou hrál parlament roli ve výkonu soudních pravomocí, kdy měl moc takto brutálně odsoudit samotného prince.

Dalším případem soudní moci raných parlamentů Anglie bylo známé sesazení neoblíbeného a manipulovatelného krále Eduarda II. Král měl být zbaven moci se souhlasem téměř celé šlechtické obce země, ale vzhledem k tomu, že byl stále vládcem z Boží vůle, mělo k takovému sesazení dojít soudní cestou. Zprvu se zde přítomná „komunita říše“⁷¹ nedokázala dohodnout na způsobu řešení nastalé situace. Dokonce byly vzneseny hlasy na doživotní uvěznění krále Eduarda a vládu parlamentu nad královstvím. Brzy však došlo ke zvratu a shodě. Důležitou úlohu v tomto sehrála zákulisní činnost královna Isabella a také aktivní hrabě z Marche, Roger Mortimer.

Ten „zahájil finální veřejné řízení čtením obvinění proti králi, zatímco jeho spojenec Thomas Wake, doprovázený velkým zástupem zastrašujících Londýňanů, vydával povzbudivé výkřiky. Státníci Orleton a Stratford též kázali na podporu Mortimerových slov. Nakonec nevýrazný canterburský arcibiskup Walter Reynolds, někdejší důvěrník krále Edwarda, přečetl celou obžalobu a vyzval, aby byl dospívající chlapec prohlášen za krále, na což parlament zjevně jednomyslně odpověděl: *Tak se stane.*“ Poté zazpíval latinský hymnus „*Gloria, laus et honor*“.⁷²

⁶⁸ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.). Woodbridge: The Boydell Press, 2009, ISBN 978-1-84383-717-6, str. 21.

⁶⁹ BRAND, Paul. *The development of parliament, 1215-1307*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 12.

⁷⁰ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 56.

⁷¹ MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str.187.

⁷² BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 67.

Záhy na to byli za králem Edwardem vysláni parlamentní zmocněnci včele s biskupem z Worcesteru, Adamem Orletonem. Král od něj dostal nekompromisně na výběr, buď se vzdá trůnu ve prospěch svého syna, nebo jím vybraného magnáta. Pokud však odmítne, parlament zvolí vlastního kandidáta. Právě po Orletonově přísném výkladu se Edward zhroutil a plačíc hořké slzy neúspěchu souhlasil s vlastní abdikací. „*Tak bylo královo sesazení transformováno na abdikaci a parlament získal zjevně legitimní moc odstranit krále.*“⁷³

Nutno podotknout, že oba dva zde zmíněné případy byly naprostými extrémními v kompetencích parlamentní politiky a zejména případ královského trůnu zbavení (abdikace) představoval více výjimku než legitimní pravomoc.

Jak anglický, tak irský parlament po většinu své existence řešil jenom malé množství politických žalob, které se týkaly významných magnátů a místo toho mnohem větší počet drobných případů.⁷⁴

Nyní však zpět k irskému parlamentu. Ten byl nejen dějištěm různých soudů, ale také místem rokováání nad významnými právními problémy (včetně záležitostí spojených s výkladem stávajících právních předpisů) k diskusi a řešení. Většina právních nařízení z tohoto období zůstává dochována. Hodně z toho se dochovalo do dnešních dní ve formě opisů, které byly buď v úschově kancléřství nebo státní pokladny (v případě Irska se jedná o Červenou knihu irské státní pokladny).⁷⁵

Z této činnosti vyplývají nařízení, která průběžně upravovala zákonné poměry v zemi, povětšinou v případech gaelsko-normanských vztahů, které byly kvůli chování obou stran značně vyhocené ještě drahé století po normanské invazi na ostrov.

S tím ostatně souvisí legislativa v podobě zemských vyhlášek. Jejich charakter zůstal na obou zkoumaných územích stejný, pozornost zde proto bude zaměřena na nařízení platná v Irském lordství.

Zdejší vyhlášky by se daly řadit do tří skupin, tedy administrativy nižšího významu, významných vnějších zásahů anglického parlamentu a politicky samosprávních výnosů místní provenience.

Do prvně uvedené skupiny patří takové základní výnosy, jako byl např. finanční příspěvek strážníkovi strategicky položeného hradu Kildare. Jednalo se o částku 20 liber, která měla být využita k údržbě hradu a vyplacení zdejší posádky. Druhým případem takových rozhodnutí je vyhláška, která jmenovitě přiděluje dublinskému šerifovi, Filipu Le Bretovi, 20 šilinků, které vynaložil při zaplacení poslů, kteří měli za úkol obeslat přísedící konaného parlamentu. Obě vyhlášky pochází ze známého Woganova parlamentu z roku 1297.⁷⁶

Pravým opakem takových nařízení byly výjimečné, zato významné výnosy ratifikované anglickým parlamentem pro přidružené země království. Příkladem, necht' jsou zákony o

⁷³ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 67.

⁷⁴ MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str.187.

⁷⁵ BRAND, Paul. *The development of parliament, 1215-1307*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyde (ed.), str. 13.

⁷⁶ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 290.

jednotných mírách a váhách, které měly být vystaveny ve městě Dublin, kdy se jednalo o věrné kopie toho, co bylo vystaveno v Londýně.

Poslední a pro chod země nejzásadnější potom byly politicky samosprávné výnosy ratifikované místním parlamentem.

Roku 1299 se konal první irský parlament za aktivní účasti zástupců měst a městských částí. Důvodem toho bylo, že právě tito lidé záviseli na zahraničních obchodnících, a proto museli být přítomni v parlamentu, který měl zvážit nová pravidla pro obchodování se zahraniční měnou.⁷⁷

Za zmínku stojí také vyhláška z roku 1364 zakazující prodej jakéhokoliv pečlivě vyjmenovaného zboží za vyšší cenu, než je stanovena (sůl, dřevěné uhlí, mouka, ječmen, fazole atd.).⁷⁸

Během roku 1297 došlo k již zmíněnému parlamentu nesoucímu svůj název podle zemského soudce Jana Wogana. Právě během tohoto setkání byla vydána série významných nařízení, která se týkala striktně irských záležitostí. Mezi vedlejšími vyhláškami vyniklo povýšení oblasti kolem osady Kildare na kraj. Důvodem takového rozhodnutí mohla být přehlčená správa Dublinského panství a snaha o vytvoření dalšího mocenského centra, které by snížilo význam kliky několika předních magnátů v zemi. V Červené knize irské státní pokladny k tomu přesně stojí: „*Rovněž se připouští, že hrabství Kildare, které bylo v poslední době panstvím spojeným s hrabstvím Dublin, by mělo být také hrabstvím samo o sobě a bude zcela zproštěno jurisdikce orgánu šerifa Dublinu a bude mít šerifa pro sebe.*“⁷⁹

Tento parlament byl však zásadní také z jiného hlediska, kterým bylo nekompromisní ohrazení proti bojovným Gaelcům. Tak došlo k vydání řady výnosů zaměřených proti zemským škúdcům a lapkům. Po přečtení přiložené ukázky několika z těchto nařízení, může být zřejmé, kým jsou tito lapkové myšleni.

„Je dohodnuto, že všichni nájemci, kteří nebudou mít ve svých zemích strážce a pořádek mohou o taková panství přijít ve prospěch krále.

Jak se také často stává, tito zločinci uniknou s kořistí, kterou si vzali v mírumilovných zemích, protože všichni poddaní nemají koně, aby je pronásledovali, jak by měli. Proto je dohodnuto a zaručeno, že každý nájemce, který vlastní dvacet pluhových pozemků (popluží), bude mít jednoho koně kompletně vystrojeného a připraveného ve svém domě.

Magnáti, kteří bydlí v Anglii nebo kdekoli jinde mimo Irsko, musí svěřit své (zdejší) statky do rukou soudních vykonavatelů. V případě nutnosti bude takové svěření vynuceno osobou šerifa nebo senešala.

Je dohodnuto a zaručeno, že dále nebude zákonné, aby kdokoli vedl vojska ze své země, ledaže by měl povolení hlavního soudce nebo parlamentu.“⁸⁰

⁷⁷ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 444.

⁷⁸ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 301.

⁷⁹ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 264.

⁸⁰ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 266.

Zákony zaměřené k udržení pořádku v jednotlivých krajích a k vojenské obraně země jsou poté zakončeny pohrůžkou, že kdokoliv poruší tuto vyhlášku „bude králem přísně potrestán a obnoví veškeré způsobené škody, které budou vyhodnoceny příslušnou porotou“.⁸¹ Z těchto zákonů současně vyplývá vojenské zaměření normanské správy v Irsku.

Následující čtveřice vyhlášek, které jmenovitě cílí na nepřátelské Gaelce, a principy, jak by měla vypadat kolektivní obrana proti nim. Právě tyto principy jsou pro pochopení tehdejších gaelsko-normanských vztahů zcela zásadní.

„Nebude zákonně držet příměří s Iry, kteří jsou ve válce s námi a nejsou v králově míru – příměří musí být univerzální a rovnoprávné se všemi. Pokud i přes tento zákaz někdo takové příměří uzná, bude považován za spolupachatele zla a prohlášen za psance.

Aby se zabránilo tomuto zlu v budoucnosti, je dohodnuto a zaručeno, že okamžitě, jakmile Irové zahájí válku, všechny osoby žijící v kraji nebo svobodě hraničící s nimi, budou na vlastní náklady udržovat válku proti nim, dokud nebude uzavřeno příměří nebo jim hlavní soudce nevyšle pomoc.

Irové také hustotou lesů a hloubkou přilehlých mokřadů projevují sebevědomí v náhlé kriminalitě, hlavně na královské cestě, na místech zarostlých stromy a obtížných v pochodu, že sotva dokáže projít i pěší cestovatel. Irové, když je opustí štěstí, se stahují do bažin a lesů, kterými mohou snadno projít, ale angličtí obyvatelé je potom nedokáží pronásledovat. Na základě toho je nařízeno a zaručeno, že páni toho území, kterým kdysi probíhala králova cesta, nechají dostatečně vyčistit průchod, kde by měla tato cesta být a na jejich náklady vykácí a vyčistí průchod tak, aby byla cesta dostatečně široká a zela čistá od křoví a stromů.

Angličané, kteří v dnešní době degenerují, používají irská roucha a nechávají si vlasy napůl ostříhat a vzadu na hlavě dorůst, což nazývají culan. Přizpůsobují se Irům jak ve zvyku, tak tváří, a tak se často stává, že Angličané jsou považováni za Iry a mnohdy jsou proto zabiti, ačkoli byla přijata různá opatření k trestání zabitých Angličanů nebo Irů, přesto bylo těmito vraždami vyvoláno mnoho nepřátelství a nevraživosti.“⁸²

Takové zákony jenom potvrzují, jak nejistou pozici zastávalo Irské lordství, jehož obyvatelé se místo asimilace s místními obyvateli naopak snažili o vyčlenění ve formě „pravých Angličanů“, kteří měli vládnout jménem krále irskému panství a bojovat proti vzpurným domorodcům. Vrcholem této neohleduplné segregace potom byla např. masivní podpora samozvaného krále Eduarda Bruceho ze Skotska, který se roku 1315 prohlásil irským králem a vzápětí se mu dostalo masivní gaelské podpory.⁸³ Později na tyto zákony navázal statut z parlamentu konaném v Kilkenny roku 1366, kde došlo k ještě silnějším opatřením vůči Gaelcům, o tom však později.⁸⁴

⁸¹ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 266-267.

⁸² *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 269-270.

⁸³ MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, Edinburgh: Birlinn General, 1997, ISBN 978-0-85790-495-9, str. 223.

⁸⁴ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 325.

K veškerým významným soudním příkazům, byla připojena stvrzující Velká pečeť Irska.⁸⁵

Dalším administrativním prvkem středověkého parlamentarismu byla petiční činnost řešící problémy království z perspektivy nejen těch mocných, ale také nižšího lidu. První doklady takové činnosti spadají do počátků vlády krále Eduarda I. (1272).⁸⁶

Legislativa a spravedlnost spolu totiž nezanedbatelně souvisely. Byl to právě král Eduard I., kdo vyzýval své poddané, aby předkládali petice parlamentu a mnoho tisíc z nich tak skutečně učinilo, dokonce to do takové míry, že na počátku bylo nutné většinu z těchto soukromých petic přenechat ostatním královským soudům, zatímco samotný parlament se spíše omezil na projednání petic předložených komunitami (města, hrabství, cechy atd.) nebo dolní sněmovnou jako celkem. Přesto se zde vyčlenil jistý prostor i pro několik vybraných výše popsaných soukromých petic. Z toho důvodu se na začátku každého parlamentu volily dva výbory (jeden pro Anglii, druhý pro její podřízená území) po třech „*petitorech*“, jejichž úkolem bylo vybrat ty petice, které budou předneseny během setkání parlamentu. Tito petitoři byli obvykle voleni z řad uznávaných prelátů a magnátů, jejich práce byla zodpovědná a zároveň intenzivní, aby ji stihli dokončit v prvních několika dnech konání parlamentu. K tomu účelu měli přiděleny speciálně určené místnosti.⁸⁷

Moc daná irským parlamentům byla obecně dostatečná pro výkonné účely, ale velmi omezená, pokud šlo o legislativu a obvykle se členové scházeli při schvalování daní, nebo soudních jednáních. V případě, že na jistá rozhodnutí chyběly kompetence, mohl irský parlament poslat danou záležitost na vyšší instanci, tedy do anglického parlamentu, kde byly tyto návrhy obvykle s potěšením přijaty, upraveny, popřípadě zamítnuty.⁸⁸

Důležitým prvkem rodícího se irského parlamentarismu byla jeho samotná institucionalizace spojená s pravidelnou docházkou, která se záhy stala zakořeněnou zvyklostí.

Parlament se tak už od svého založení ve 13. stol. setkával s velkou pravidelností.⁸⁹ Zájem magnátů skloubený s královskými snahami o příjem z laických dotací způsobil, že k těmto parlamentům docházelo jednou až dvakrát do roka, což se shoduje s intenzitou konání irských shromáždění.⁹⁰

Zdá se, že parlamenty obecně trvaly dlouho. Některá setkání sice probíhala pouze jeden týden, obvykle se však jednalo o události delšího charakteru místy přesahující dobu čtyř týdnů. V případě velikonočního parlamentu z roku 1290 se třeba jednalo po dlouhých 10 týdnů!⁹¹

⁸⁵ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 284.

⁸⁶ BRAND, Paul. *The development of parliament, 1215-1307*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 13.

⁸⁷ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 22-23.

⁸⁸ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 289.

⁸⁹ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 332.

⁹⁰ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 321.

⁹¹ BRAND, Paul. *The development of parliament, 1215-1307*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 11.

Z toho vyplývá, že pro efektivní poradu v takovém časovém rozpětí bylo nutné zajistit příhodné zázemí. V Anglii se obvykle jednalo o prostory Westminsteru, ale to zdaleka nebylo pravidlem a parlamenty se mohly konat i jinde. V případě Irského lordství byl parlament mnohem více pohyblivým a často se odehrával na rozdílných statcích jako např. Castledermot, Kildare, Kilkenny, Drogheda, Naas, Trim, Wexford, Limerick.⁹² Podobně jako v Anglii Westminster, také v Irsku převládal z hlediska četnosti shromáždění Dublin,⁹³ který byl správním městem a zároveň nejbezpečnější výspou Normany ovládaného regionu. V Irsku však bylo přeci jen méně záležitostí předkládaných těmto radám, z toho důvodu mohla být vybírána také „méně přívětivá místa“, která se však mohla kladně zasadit o rychlý průběh schůze. Je třeba dochováno, že dublinský parlament z roku 1299 trval „od Velikonoc do 15 dnů“,⁹⁴ což v porovnání s anglickým desetitýdenním parlamentem tvoří značný rozdíl.

Jednácím jazykem parlamentu při jeho vzniku byla normanská francouzština, dokumenty byly pro změnu psány většinou jazykem vzdělanců a kléru, který je povětšinou zapisoval – v latině. Anglicky se během parlamentu však mohlo hovořit již od konce 13. století a v roce 1362 byl přijat zákon, že všechny žaloby u parlamentů mají být pronášeny v angličtině. O rok později se tento jazyk stal dominantně používanou mluvou parlamentu. Přechod na angličtinu byl však zdlouhavý a do konce 16. stol. zůstávala latina s francouzštinou občas používána.⁹⁵

⁹² *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 278.

⁹³ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 329.

⁹⁴ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 273.

⁹⁵ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 25.

Aktéři irských a anglických parlamentů mezi lety 1264-1366

Král, hrabata, baroni, arcibiskupové, biskupové, opati, rytíři, měšťané a další

První anglické rady byly shromážděním prelátů, magnátů a hlavních nájemců koruny, kteří se scházeli za účelem společné porady a schválení (nebo zamítnutí) královských požadavků.⁹⁶

V řadách prelátů od počátků zasedal takový počet duchovních, aby mohl být vyvážen stejným počtem zástupců šlechtické obce. Teoreticky se na takovém zasedání mohlo sejít až 100 osob. Ty se ve skutečnosti scházely v mnohem skromnějších počtech. Třeba za vlády Jindřicha I. se jednotlivých parlamentů účastnilo 40-90 předvolaných.⁹⁷ Z toho vyplývá, že přítomnost zde byla sice povinná, ale při předložení omluvy byl této povinnosti pozvaný zproštěn. To byl ostatně důvod, proč se tyto omluvy ze zasedání s postupujícím časem omezily pouze na případy, kdy se předvolaný nemohl dostavit ze zdravotních důvodů.⁹⁸ Pokud by se v Irsku roku 1359 předvolaná osoba neúčastnila, tak by musela zaplatit poměrně tučnou pokutu 200 liber.⁹⁹

V čele anglických parlamentů obvykle zasedal panovník. Jednalo se o nejdůležitější a zároveň nejrespektovanější osobu v sále. Tomu ostatně napovídal způsob, jakým byl přizpůsoben zasedací pořádek, kdy se královo místo nacházelo v samém čele jinak spíše „*rovnostářsky kruhově*“ (obdélníkově) sesedlém osazenstvu parlamentu.¹⁰⁰

Panovník zde reprezentoval své „*Bohem dané*“ postavení nošením vladařského roucha v krvavě rudém aksamitu, jehož barvu sdílel také panovníkův působivý trůn s nebesy. Dalšími atributy panovnické moci bylo královské žezlo s jablkem a samozřejmě nošení zlaté koruny Eduarda Vyznavače.¹⁰¹

Zajímavým příkladem parlamentu jakožto prostředku královské reprezentace bylo setkání z března 1257, kdy byl mladičkový syn Jindřicha III., Edmund, představen v apuliánských šatech shromážděným magnátům a prelátům, aby získal podporu pro svůj nárok na Sicílii.¹⁰²

Vzhledem k tomu, že se angličtí panovníci v Irsku objevovali zřídka (do roku 1366 pouze Jindřich III. během normanské invaze na ostrov a Jan Bezzemek během jisté vedlejší návštěvy), bylo nutné zvolit někoho, kdo by na zdejších shromážděních hájil královy zájmy. Tou osobou byl irský kancléř. Lord kancléř byl jmenován králem a spadl mezi nejvyšší zplnomocněnce krále. Byl pověřen provozováním kanceláře (kde byly vydávány veškeré oficiální dokumenty) a působil jako králův hlavní důvěrník a Strážce Velké pečeti Irského lordství.¹⁰³ I přes tyto výhody však nedržel takovou moc jako panovník, a tak mohla být jeho rozhodnutí snadno

⁹⁶ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 252.

⁹⁷ MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str. 190.

⁹⁸ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 18.

⁹⁹ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 296.

¹⁰⁰ CANNON, John. GRIFFITHS, Ralph. *The Oxford Illustrated History of the British Monarchy*, Oxford, 1988, ISBN 0198227868, str. 193.

¹⁰¹ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 69.

¹⁰² MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str. 183.

¹⁰³ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 57.

zamítnuta. To je ostatně důvod, proč většina těchto kancléřů, nebo nejvyšších soudců (což byla podobně oprávněná funkce zemského vykonavatele) byla vybírána z řad starších a zkušenějších magnátů.¹⁰⁴

Nyní k zasedacímu parlamentnímu pořádku anglických parlamentů, od kterého se irská obdoba lišila jen velice málo. Na špici samotného jednání se pochopitelně nacházel král. Před ním se následně nacházel podlouhlý stůl, který byl hned po králově trůnu umístěn v čele schůze. Zde zasedaly prominentní osoby královského kancléře a vysokých soudců, kteří seděli na křeslech vykládaných vlněnými pytlí, což byl zvyk pocházející zřejmě z dob panování krále Eduarda III. (1327-1377) a měl v sobě jasnou symboliku tehdy významného anglického obchodu s vlnou. Bezprostředně pod královým trůnem za „čelním stolem“ ještě zasedali dva významní preláti – arcibiskup z Canterbury a Yorku.¹⁰⁵

Důležitou postavu mezi těmito funkcionáři v obou parlamentech zastával správce státní pokladny. Státní pokladna nacházející se ve Westminsteru byla charakteristická zvláště kostkovaným ubrusem na velkém stole, který byl určen pro finanční výpočty. Kombinovala dvě role. Za prvé shromažďovala příjmy, za druhé rozhodovala o záležitostech týkajících se královských financí. Parlament ale měl pravomoc do jejího rozhodování aktivně zasahovat.¹⁰⁶

Obraz sira Thomase Wriothesleyho z roku 1524¹⁰⁷ ilustruje pravděpodobnou strukturu anglického parlamentu za vlády krále Eduarda I. V čele zasedání se nachází král, pod ním zasedají jeho nejpřednější rádci včetně erby označených arcibiskupů z Canterbury (úplně vpravo z královny strany) a Yorku (úplně vlevo z královny strany). Pod králem symbolicky (nikoliv v reálu) zasedali zástupci jeho podřízených zemí, výše zmíněný bratr popraveného waleského prince, princ Llewelyn (po králově levici hned pod trůnem) a Alexandr III., král skotský (po králově pravici hned pod trůnem).

¹⁰⁴ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 444.

¹⁰⁵ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 20.

¹⁰⁶ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 70.

¹⁰⁷ CANNON, John. GRIFFITHS, Ralph. *The Oxford Illustrated History of the British Monarchy*, Oxford, 1988, ISBN 0198227868, str. 193.

K irské státní pokladně se dochovala zase zmínka z roku 1364, že se přesunula z Carlowu do Dublinu, který byl méně vystaven případným útokům agresivních Gaelců.¹⁰⁸ Její kompetence byly totožné jako v Anglii.

Další dvě podlouhlé lavice byly pravoúhle umístěny vůči čelnímu stolu a dotvářely dojem jakéhosi otevřený obdélník. U stolu nacházejícího se níže po králově levici seděli světší představitelé parlamentu, po králově pravici, tedy jeho „*duchovní strážce*“ zasedalo duchovenstvo.¹⁰⁹

V prostoru mezi těmito významnými osobami, kterým bude záhy věnována hlubší pozornost, potom zasedali královští ministři.

Termínem „*králových ministrů*“ jsou myšleni důležití úředníci nutní z praktického hlediska k fungování parlamentu: soudci, správci státní pokladny či lord kancléř, kteří po většinu zasedání tvořili stěžejní politickou kliku, která se aktivně věnovala prosazování královské vůle. I když se jejich práce na první pohled zdá rutinní a předvídatelná, mimo samotná zasedání mohli provádět množství zákulisních jednání, které však byly v jejich moci. Tito funkcionáři byli výhradně rekrutováni z řad vysoké šlechty a duchovenstva.¹¹⁰

Uprostřed sálu své místo zabírali opomíjení, zato životně důležití muži nižších funkcí jako byli písaři, právníci, či odpovědný vyvolávač.¹¹¹

Nezbytným stavebním kamenem každého parlamentu byla vyšší šlechta. To ona stála za založením této instituce, nepřekvapí tedy, že jsou to právě vysoce postavení pánové, kdo mají v parlamentu společně s králem a vysoce postavenými duchovními hlavní slovo.

Mezi pozvanými magnáty byli v té době zahrnuti držitelé hraběcích titulů, ale počet hrabství byl v Anglii do roku 1300 nízký. V případě Irska dokonce na nule. Proto ti, kteří nebyli hrabaty, jsou obecně nazýváni jako baroni. Kritériem baronů však mimo dědičnosti, popř. čerstvého udělení titulu bylo, zda dotyčný vlastník půdy držel pozemky ve formě feudální držby známé ve formě baronie (tzv. „*barony*“).¹¹²

S postupem času dokonce došlo k rozčlenění baronů (a hrabat) do tří stupňů, kterým podléhala jejich váženost a místo v pečlivě dodržovaném zasedacím pořádku.

Bylo známo, že jen málo hrabat mělo příjmy nižší než 1 500 (britských) liber ročně, několik zámožných baronů mělo zisky nad 400 liber ročně, zato většina z nich pouze kolem 100 liber ročně. Na základě těchto tří určujících čísel došlo k orientačnímu rozvržení šlechty do tří panských stupňů. S pomocí této pomůcky bylo následně možno určit pořadí těchto mužů v zasedacím pořádku nebo jejich právo chopit se v určitý okamžik zasedání slova.¹¹³

¹⁰⁸ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 300.

¹⁰⁹ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyde (ed.), str. 20.

¹¹⁰ MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str. 188.

¹¹¹ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 302.

¹¹² MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str. 192.

¹¹³ MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str. 191.

Mimo prestižních hrabat a uznávaných baronů se však mezi magnáty vyskytovali lidé známí pod anglickým termínem „bannery“ (vlajkonoši).¹¹⁴ Jak už název napovídá, jednalo se o královy vyvolené, jejichž účast na parlamentu byla podmíněna panovníkovým svolením. Takových mužů však bývalo poměrně málo a mezi privilegovanými magnáty se jim dostávalo neskrývaného opovržení. Tito lidé obvykle dodávali svými hlasy na síle králových rozhodnutí, ale krom toho byli spíše pouhými přísedícími. V pozdější době, kdy se do parlamentu začali dostávat první rytíři a zástupci měst, se tito vyvolení pozvolna vytratili.

Co se týče porovnání výše uvedené vysoké šlechty zasedající při anglických parlamentech ve srovnání s těmi irskými, je nutné zohlednit velikost území, která oběma institucím podléhala a z toho vyvodit logické důsledky.

Nejenže se během irských parlamentů scházel nižší počet účastníků, také zde do roku 1324 chyběly osobnosti hrabat¹¹⁵ (místo těch zde byli vedeni baroni prvního stupně)¹¹⁶ nebo výše popsaných osob králových oblíbenců zvaných „bannery“. Vyšší šlechtickou obec tedy zastupovali pouze baroni.¹¹⁷

Všichni tito irští šlechtici byli též dědičně předvoláváni k účasti na zasedání pod trestem ostudné pokuty, pakliže se neomluvili ze závažných důvodů. Z úvodních zápisů jednání dokonce vyplývá, jak početný byl jejich doprovod, kdy: „*Byli králem předvoláni k účasti, podle příslušných práv, která jim náležela za jejich země, někteří se dvěma plně vyzbrojenými rytíři, jiní se třemi nebo jedním, další sami.*“¹¹⁸

Současně se šlechtou spadali do řad prominentních magnátů také neméně významní duchovní. Jednalo se o osoby mocné jak z ekonomického, tak politického hlediska. Arcibiskupové, biskupové, opati i převorové měli na svých pozemcích „*baronskou autoritu*“¹¹⁹ a zároveň spadali do společenské třídy těžící z exkluzivní „*dvojí věrnosti*“ papeži a králi. Takové tvrzení jenom podporuje Magna Charta, ve které stojí, že: „*Anglická církev bude svobodná a její práva nedotknutelná.*“¹²⁰

Nejvyššími duchovními v Anglii byli arcibiskupové z Canterbury a Yorku, jejichž slovo mělo během každého parlamentu svoji váhu. Byli zde i další arcibiskupové. Navíc bylo předvoláno na 21 vlivných biskupů z Anglie a Walesu a řada opatů, jejichž počty kolísaly kolem 50.¹²¹ Opati již spadali do řad nižšího duchovenstva a jejich kompetence byly mnohem

¹¹⁴ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 17.

¹¹⁵ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 445.

¹¹⁶ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 302.

¹¹⁷ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 256.

¹¹⁸ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 251.

¹¹⁹ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 280.

¹²⁰ *Magna Carta* [cit. 25.5. 2022] Dostupné z <https://www.bl.uk/magna-carta/articles/magna-carta-english-translation>.

¹²¹ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 16.

zanedbatelnějšího rozsahu. Mnohým totiž chyběly zkušenosti vlády, intelektuální rozsah a sociální postavení k tomu nezbytné.¹²²

Předvolání zástupců z řad nižšího duchovenstva mohlo být jakousi duchovně-politickou vzpruhou jejich představeným (biskupům, potažmo arcibiskupům). Jejich primárním údělem však bylo poskytování souhlasu se zdaněním.¹²³ To ostatně dokládá klauzule 14 Magny Charty, která určovala účast a složení parlamentu, tedy že: „*Opati budou přítomni, kdykoliv bude požadován souhlas se zdaněním.*“¹²⁴

Další charakteristikou tohoto stavu je, že duchovní byli obecně známí svojí laxností v docházce na taková setkání. Právě kvůli nim došlo k vydání příkazu, že pokud to fyzický stav umožňuje, musí se každá předvolaná osoba účastnit parlamentu.¹²⁵ Zase na druhou stranu to byli právě duchovní, kteří již dosáhli vyššího věku než ostatní a s tím pochopitelně přicházely i stařecké neduhy, pro což nemuseli ohrožovat své zdraví zdlouhavou cestou na parlament. Takoví lidé mohli vyslat své zástupce reprezentující jejich zájmy a poklidně zůstat doma.

Nejinak tomu bylo na území podléhajícím jurisdikci irské instituce.

Také zde se mnozí klerici snažili vyhnout osobní účasti v parlamentu. Ukázkovým příkladem takového typu duchovních byl známý arcibiskup z Tuamu. Ten naprosto ignoroval jakákoliv předvolání „*jako samozřejmost*“, což bylo soudobými účastníky kritizováno, ale zřejmě nepotrestáno. Za zmínku též stojí příchody arcibiskupa z Armaghu, který sice byl aktivní, zato jeho podřízení biskupové už tolik ne – obvykle jej doprovázel pouze jeden. V případě Irska se parlamentu téměř vždy účastnili čtyři významní arcibiskupové, počet biskupů pak kolísal mezi 20-28 a nebyli pravidelnými účastníky.¹²⁶

Role nižšího duchovenstva byla méně jasná. Ačkoliv byli finančně významní, protože spravovali příjmy z farností a katedrál, politicky mocní kvůli své dvojí věrnosti papeži a králi a někteří „*administrativně užiteční kvůli svým duchovním schopnostem*“¹²⁷ (jiní zase krajně nezkušené), stále měli pouze výslovné právo ke schvalování královských daní. Prostor pro jejich rady byl značně omezený, a to i pro ty „*administrativně užitečné*“, protože irský parlament zdaleka nedosahoval kompetencí toho anglického. Také měli omezenou soudní pravomoc.

Z toho plyne další, významný fakt určující omezené kompetence pro veškeré kleriky. Pakliže nastal soud, jehož výsledkem mohlo být vydání rozsudku smrti, museli se z takového případu

¹²² MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str. 194.

¹²³ BRAND, Paul. *The development of parliament, 1215-1307*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 11.

¹²⁴ *Magna Carta* [cit. 25.5. 2022] Dostupné z <https://www.bl.uk/magna-carta/articles/magna-carta-english-translation>.

¹²⁵ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 18.

¹²⁶ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 445.

¹²⁷ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 61.

stáhnout a na jednání se vrátili teprve v okamžiku vynesení rozsudku. Preláti se totiž nemohli zúčastnit rozsudku vedoucího ke krveprolití.¹²⁸

Mezi pozoruhodné duchovní, kteří se aktivně zúčastnili několika zasedání však patří představitelé řeholních domů.¹²⁹ Jednalo se o opata řádu cisterciáků a mistra řádu Johanitů z domovské komendy v Kilmainhamu.¹³⁰

Poslední významnou skupinou, zasedající během časných dob normanského parlamentarismu, byli zprostředkovatelé a zákonodárci dohlížející nad pořádkem v jim přidělených územích. Těmito svědky zemských poměrů byli šerifové krajů a senešalové svobod.¹³¹

Na přelomu 13. století se na půdě vrcholně středověké Anglie a jejích podřízených území nacházely dva administrativní celky, kterými byly kraje a svobody. V krajích byli strážci pořádku jmenováni šerifové. Jejich cílem bylo, aby odhalili vraždy, přestupky a úhony páchané v určeném kraji a podali o nich hlášení na příštím konání parlamentu.¹³² Povinnosti senešalů se od šerifů nikterak nelišily, oproti nim však měli na starosti prestižnější svobody podléhající hrabatům a dalším prominentním magnátům.

Na území Irského lordství se nacházelo několik takových svobod (které jsou v tomto případě drženy význačnými barony). V největším rozsahu Irské lordství dosahovalo rozlohy 8 krajů a 6 svobod – v nejmenším na 4 kraje v okolí Dublinu.¹³³

Obě tyto funkce byly jmenovány kancléřem, pokladníkem a královskou radou a stejně tak jimi mohli být zbaveni úřadu (plus logicky také králem).¹³⁴ Jednalo se o první zástupce nižší šlechty, kteří byli aktivně zapojeni do parlamentních záležitostí.

Jak ale doba plynula dál a začínalo být stále zřejmější, že parlament má zásadní dopady na správu země, stále více se o příležitost zasedat v něm hlásili také zástupci nižší šlechty. Příslušníci této skupiny mohli svými návrhy fungovat na podobné bázi jako výše zmínění šerifové a senešalové. Ti mezi ně sice také patřili, ale tvořili pouhou výjimku.

Bylo proto v zájmu panovníka a jeho věrných správců, aby se takových shromáždění zúčastnili nestranní zástupci hrabství (a později také měst). K první takové účasti rytířů (a dokonce i měšťanů!) došlo roku 1237, když byli sezváni králem Jindřichem III. na účast v kolokviu, jehož výsledkem měla být výše plánovaného zdanění.¹³⁵

¹²⁸ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 24.

¹²⁹ MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, str. 193.

¹³⁰ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 445.

¹³¹ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 261.

¹³² BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 40.

¹³³ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 321.

¹³⁴ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 262.

¹³⁵ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 41.

První anglický parlament, který trvale přijal zástupce nižší šlechty jakožto zástupce jednotlivých krajů nebo svobod pochází až z roku 1254.¹³⁶ Takto pozdní datum je však zcela logické, protože nezávislí magnáti (zejména šlechta) neměli tendenci svěřovat své, dalo by se už říci „dědičné právo“ do rukou jakýchsi rytířů.

Význam zástupců krajů a svobod však přímo a jedině souvisel se zdaněním. Lze tedy předpokládat, že když bylo odvoleno, opustili jednání. K vybrání takových zástupců krajů napsal král Jindřich III. dne 4. června 1258 šerifům třiceti sedmi hrabství Anglie a každému zaslal počet rytířů, kteří měli být zvoleni na „*krajském soudu*“. Ve všech krajích měli být zvoleni čtyři rytíři s výjimkou Yorkshire, tam jich mělo být vybráno dokonce šest. Rytíři hrabství mohli být nahrazeni v případě zranění, nemoci a mimo úspěšné volby museli vlastnit majetek, který by generoval minimální roční příjem 20 liber.¹³⁷

Většina z prvních rytířů byli válečníci, kteří neměli tolik administrativních zkušeností. Po roce 1322 však zahrnovali spíše úředníky, kteří toho mohli vzhledem ke své erudovanosti mnohem více docílit.¹³⁸

V Irsku se volení zástupci krajů a svobod do místního parlamentu dostali mnohem později. Teprve za pokrokové správy zemského soudce Jana Wogana v roce 1297¹³⁹ došlo k tomu, že z každého kraje a svobody bylo mimo šerifů a senešalů svoláno také po 2 „*nejčestnějších a nejdiskrétnějších rytířích*“.¹⁴⁰

V momentu, kdy se na půdě anglického parlamentu natrvalo objevili volení rytíři krajů a svobod, bylo jen otázkou času, kdy si tuto pravomoc vymůžou také vlivní a z obchodních hledisek nepostradatelní měšťané.

Mimo výše uvedené jednorázové účasti z roku 1237 se dostalo značného vlivu zástupcům měst během tzv. Montfortova parlamentu konaného roku 1265.¹⁴¹ Zde byli měšťané poprvé zvoleni, aby přišli a otevřeně jednali se šlechtici, preláty a králem. Tento parlament však představoval pouhou výjimku, jejímž jasným cílem bylo udržení kolísajícího vlivu hraběte Simona Montforta, který se tímto krokem snažil zachovat zdání národní podpory.

Během tzv. „*modelového parlamentu*“¹⁴² z roku 1295 došlo k zásadnímu ustálení parlamentu jakožto trvalé a předpisy řízené instituce. Mimo to, že se v Anglii od této doby konaly veškeré schůze jenom ve Westminsteru, došlo také k zahájení stálé účasti volených zástupců měst. Tito měšťané však měli pouze právo souhlasu při výběru královských financí. Z toho plyne, že pro zvolené rytíře a měšťany nebyl středověký parlament reprezentativním shromážděním.¹⁴³

¹³⁶ BRAND, Paul. *The development of parliament, 1215-1307*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 11.

¹³⁷ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 42.

¹³⁸ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 78.

¹³⁹ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 321.

¹⁴⁰ *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 262.

¹⁴¹ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 50.

¹⁴² BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 49.

¹⁴³ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 321.

V případě Irského lordství se o fungování zástupců městského charakteru při parlamentních záležitostech ví málo. Důvodem může být malý počet větších sídel nacházejících se na válkou poznamenaném ostrově. Z toho lze logicky odvodit, že Woganovo začlenění měšťanů do parlamentního systému z roku 1299 bylo spíše pod tlakem již fungující účasti měšťanů v parlamentech Anglie.¹⁴⁴ Při tomto shromáždění byli zástupci měst významní také pro vyslechnutí jejich názoru ohledně nových pravidel pro obchodování se zahraniční měnou.¹⁴⁵

Jak bylo naznačeno, s příchodem volených zástupců svobod, hrabství a měst rostla nespokojenost magnátů, kteří se začali vymezovat od nízkce postavených příchozích. Takové chování obhajovali nejen svojí dědičností, titulaturou a faktickou mocí, ale třeba způsobem, kterým byli předvoláni k parlamentu. Při obesílání se jim totiž dostávalo dopisu osobně opatřeného královským podpisem a pečeti.¹⁴⁶

V důsledku zvyšujícího se počtu zástupců nižšího postavení, začali páni stále více trvat na své výlučnosti jako samostatné skupině v parlamentu. To bylo třeba v dopise zasláném králi roku 1317, v němž hrabě z Lancasteru poprvé používá frázi „*vrstevníci země*“.¹⁴⁷ Vrstevníci měli být souzeni pouze sobě rovnými v parlamentu, kdy do jejich řad spadali pouze magnáti – tedy vysoce postavení duchovní a šlechta.¹⁴⁸

Ačkoli se termín „Sněmovna lordů“ začal používat teprve v 16. století, lze předpokládat, že dvoukomorová struktura anglického parlamentu byla v praxi dobře známá už v polovině 14. století.¹⁴⁹

Např. během parlamentu roku 1341 zasedali magnáti a preláti jakožto „*Dům vrstevníků*“ odděleně od rytířů a měšťanů jako známým pod názvem „*Dům prostých*“.¹⁵⁰

Dolní sněmovna („*Dům prostých*“) měla za úkol vydávat souhlas (popřípadě vetující nesouhlas) s výběrem královských zvláštních daní. Jen co došla k rozhodnutí, tak určila řečníka, který poté vyjádřil svůj názor během zasedání domu vrstevníků.¹⁵¹ Takový řečník svoji funkci držel až do skončení parlamentu a lze jenom předpokládat, že to byl člověk oplývající právníckou praxí.

Co se týče irských parlamentů, tak rozdělení na 2 domy, proběhlo až za vlády Jindřicha IV. (vládl mezi lety 1399-1413).¹⁵² Lze tedy předpokládat, že v Irsku fungovala snazší shoda, podmíněná nižším slovem volených rytířů a minimálním slovem zástupců měst. To mohlo být

¹⁴⁴ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 321.

¹⁴⁵ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 444.

¹⁴⁶ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 15.

¹⁴⁷ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 16.

¹⁴⁸ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 78.

¹⁴⁹ GIVEN-WILSON, Chris. *The House of Lords, 1307-1529*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 16.

¹⁵⁰ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 72.

¹⁵¹ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 76.

¹⁵² *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 290.

zapříčiněno menším počtem a rozlohou irských měst a s tím související vojenskou mocí magnátů, kteří v neustálé pohotovosti vydržovali nemalé strážní oddíly na svých panstvích.

Normanská koloniální politika

Od hyberno-normanského soužití vstříc anglo-irskému apartheidu přes myšlenku keltské aliance a skotskou intervenci Edwarda Bruceho po kilkennský parlament

Již od roku 1169, kdy došlo k úspěšnému završení normanské invaze do Irska, se musela začít řešit otázka udržitelnosti anglického vlivu na dobytých územích.¹⁵³

Problémem bylo, že nově vzniklý geopolitický útvar Irského lordství fakticky postrádal kontrolu nad zbývající třetinou ostrova a do konce fungování irských parlamentů (roku 1494) se jim tato území nepodařilo začlenit. Zdejší páni se potom nemohli spolehnout ani na vlastní venkov. To bylo způsobeno propastnými rozdíly mezi oběma národy a faktu, že se už z kraje vlády Angličané uchýlili k násilnému vymáhání reform, příslibených papeži na základě *Laudabiliter*.

Myšlenka zarytého anglo-irského nepřátelství však může znít poněkud zjednodušeně, jako by uváděla zdejší dějiny v černobílém provedení.

Již v období krátce po normanské anexi se mezi zástupci obou kultur objevilo mnoho případů vzájemného porozumění. Zprvu tak došlo skutečně k čilému míchání národů, a to doslova.¹⁵⁴

Bezprostředně po usazení prvních anglických osadníků, z nichž většinu tvořili vojáci, dobrodruhové, anebo lidé hledající druhou šanci, totiž došlo k uzavření mnoha manželství mezi jimi a domorodými Gaelci, kteří je tehdy (mimo jejich oslabených králů) vnímali kladně. Také ze strany Normanů se jednalo o přirozený a zároveň logický krok. Chtěli-li si udržet spokojenost svých domorodých poddaných, nejlepším způsobem bylo se k nim přiznat a stát se tak „důvěryhodným členem rodiny“.

Příkladem takové, ač ve vyšších kruzích ojedinělé, sňatkové politiky, bylo spojení slavného dobyvatele Richarda de Clare s leinsterskou princeznou Aíofe.¹⁵⁵

Druhým prvkem podílejícím se na utváření zdejších hyberno-normanů (tedy anglo-irských míšenců krví a kulturou) bylo oboustranné používání populárních jmen protistrany. Po dvě generace se tak mezi gaelskými pány začali objevovat Janové, Jindřichové či Robertové. Těžkopádný Mac Gilla Mo-Cholmóc ustoupil snáze vyslovitelnému Fitz Dermotovi. První v Irsku narození Normané zase nesli oblíbená jména jako Diarmait, Domnall, Ruaidrí apod.¹⁵⁶

Důvodů, proč se tyto nadějně začátky mísení kultur potýkaly s tak fatálním neúspěchem, spočívaly ve více faktorech. Stěžejní překážku tvořila snaha zvenčít, aby k takové kulturně-politické asimilaci nikdy nedošlo. Aktérem těchto snah byl anglický král, jehož zájmem pochopitelně bylo, aby se jeho anglo-irští poddaní přespříliš nevyhranili od své domoviny a neměli tendence k osamostatnění.

¹⁵³ COSGROVE, Art. *A New History of Ireland, Volume II: Medieval Ireland 1169-1534*, str. 87.

¹⁵⁴ LYDON, James (ed.). *Law and disorder in thirteenth-century Ireland. The Dublin Parliament of 1297*, Dublin: Four Courts Press, 1997, ISBN 9781851822577, str. 89.

¹⁵⁵ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 441.

¹⁵⁶ LYDON, James (ed.). *Law and disorder in thirteenth-century Ireland. The Dublin Parliament of 1297*, str. 89.

Druhý, s tím související důvod byl ten, že se mezi prvními vysoce postavenými držiteli pozemků irského lordství nacházelo velké množství šlechticů pobývajících v Británii.¹⁵⁷ Takoví pánové nemohli být nikterak ovlivněni vábením irského prostředí a jeho specifické kultury.

Dalším faktorem byla nemožnost reprezentace seriózních názorů z úst gaelských poddaných na zasedáních irských parlamentů.

Kromě příležitostného gaelského biskupa či opata byli všichni Irové trvale vyloučeni z takových zasedání.¹⁵⁸ Může se to zdát jako detail, ale právě gaelská nepřítomnost na spoluřízení země mohla hrát zásadní faktor anglo-irského neporozumění, které se záhy transformovalo v závažný svár rodící mnohé konflikty.

Posledním faktorem vzájemné nevraživosti byly ničivé pohraniční války.¹⁵⁹ Takové boje neustále probíhaly mezi normanskými pány naplněnými ambicemi „těch lepších“ a zahořklými gaelskými králi, kteří zase s přílišnou láskou vzpomínali na časy, kdy jim patřil celý ostrov.

Gaelci tak začali být normanskými vůdci a záhy též prostými obyvateli vnímáni jako nepřátelé. Situace pak jenom eskalovala.

To se dělo do stádia, kdy se v Irském lordství objevila první významná povstání gaelských poddaných, kteří zabíjeli své pány, loupili a skrývali se po lesích a bažinách.¹⁶⁰

Právě na takové problémy narážel zmiňovaný parlament z roku 1297.¹⁶¹ Jan Wogan již věděl, že místo pokusů o nápravu propastné rozdílnosti mezi Normany a Gaelci, bude lepší ji naopak prohloubit, a to takovým způsobem, aby z toho ohrožení Angličané vyšli jako silní a nezpochybnitelní pánové Irského lordství.

Výše uvedený zákon proti lapkům a nepřátelům královského míru pak ustanovil oficiální apartheid proti Gaelcům (který však už v menší míře existoval předtím).

Během Woganova parlamentu došlo tedy k jasnému rozlišení, které mělo být platné pro všechny zde žijící Angličany.

Jak již bylo v předchozí kapitole naznačeno, někteří Angličané se natolik inspirovali místními zvyklostmi, že se neváhali odívat a prezentovat jako samotní Irové. Takové počínání však vyvolávalo dvojí problém. Za prvé je bylo velmi složité rozlišit od nepřátelských Irů a za druhé se v souvislosti s tím jednalo o negativní „*degeneraci*“, kdy se tyto Angličané už podle svého zjevu nechovali tak jak by měli, tedy jako společenská elita, na kterou by se zdejší správa mohla v případě gaelského povstání plně spolehnout. Z toho důvodu se přikročilo k razantnímu řešení. „*Pozůstalí těch, kteří byli zabiti, se často střídavě mstili jako nepřátelé. Z toho důvodu je*

¹⁵⁷ BETHAM, William. *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 265.

¹⁵⁸ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 446.

¹⁵⁹ *Annals of Connacht* [cit. 2.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T100011.html>, rok 1336, článek 7.

¹⁶⁰ BETHAM, William. *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 269.

¹⁶¹ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 446.

*dohodnuto a zaručeno, že každý Angličan v této zemi, v hlavě a tváři, okamžitě přijme způsoby a zjev Angličanů a nebude znovu uvažovat, že vlasy vrátí do culanu (nebo se začne odívat jako Ir). Pokud tak učiní, soudce šerif nebo senešal pána, na jehož území bude nalezen zmíněný Angličan, budou oprávněni takového člověka zatknout a uvěznit. Nikdo se v budoucnu nebude hájit jako Angličan, který má irské šaty, nýbrž bude odpovídat jako Ir, pokud v podobném případě vyvstane otázka.*¹⁶²

Záhy došlo k prvním případům, kterých se čerstvě vydaný zákon dotýkal. V roce 1302 byl jistý Adam le Blunt obviněn z útoku a zbití Richarda le Blakea, který před tím zranil jeho irského služebníka. Adamova obrana spočívala v tom, že onen zbitý Richard „*byl ve skutečnosti Ir*“. Osočenému Le Blakemu se však podařilo prokázat, že je Angličanem z rodiny Williama Cadela, narozeného ve svobodě Kilkenny, s čímž porota nakonec souhlasila a překvapeného Adama po zásluze potrestala vysokou pokutou. V roce 1311 došlo pro změnu k zabití muže jménem Adam Rauf. Obviněnými byli dva Anglo-irové, jejichž obhajobou bylo, že: „*Nejen my, ale také další obyvatelé města si mysleli, že je to Ir. Od prvního okamžiku, kdy vstoupil do města se choval jako Ir.*“¹⁶³

Háčkem na takových řízeních bylo, že i přes zakázání irských šatů a nošení culanu neustále docházelo k omylům v rozpoznání, a což mnohdy končilo smrtí anglických obyvatel a také v tomto případě nebyl zavražděným mužem Gaelec.

Mezitím, co se Angličané snažili vymezit jakožto privilegovaná vládnoucí třída, u Gaelců přetekla maximální míra zášti vůči „normanským utlačovatelům“. Roku 1317 proto zaslali irští králové v marné naději stížný list papeži Janovi XXII. (jehož teoretickým lénem bylo také Irsko) nazvaný dle počátečního slova v textu jako Remonstrance.

Zde pisatelé uvádí opovržením hodné činy páchané anglo-irskými obyvateli proti příslušníkům domorodého obyvatelstva. Samotná listina byla velmi urážlivá vůči Angličanům, jejich království, a nejen současnému králi Eduardovi II., ale také jeho „ničemným“ předchůdcům.

„Neboť od doby, kdy byla naše země udělena Angličanům, se nás tyto lidé nespravedlivě snažili zničit pod falešnou záminkou náboženského citění. Náš národ se snažil ze všech sil a všemi zrádnými úskoky, které byly v jejich silách úplně vyhubit.“¹⁶⁴

Nachází se zde však také případy hromadných zabití, jako byl případ tragického vyhlazení rodiny Muirchertacha Ó Conchobaira Failge. Ten byl se svým bratrem a nedospělým synem pozván na návštěvu anglickým magnátem Piersem de Bermingham, který se po celou tu dobu tvářil právě jako kmotr Muirchertachova malého syna. Když k němu však tito tři bezelstně zavítali i se svým doprovodem 24 osob, dal de Bermingham příkaz k usmrcení všech těchto návštěvníků. Nebohý chlapec tak byl přítomen zavraždění všech jeho příbuzných, načež byl vynesena na cimbuří de Berminghemova hradu a nelítostně shozen z hradeb.¹⁶⁵

¹⁶² BETHAM, William. *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, str. 270-271.

¹⁶³ LYDON, James (ed.). *Law and disorder in thirteenth-century Ireland. The Dublin Parliament of 1297*, str. 97.

¹⁶⁴ *Remonstrance* [cit. 22.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T310000-001.html>.

¹⁶⁵ LYDON, James (ed.). *Law and disorder in thirteenth-century Ireland. The Dublin Parliament of 1297*, str. 99.

Sepsání Remonstrance papeži Janu XXII. se navíc váže k dalšímu zlomovému bodu anglo-irské historie, tedy skotské invazi Eduarda Bruceho, samozvaného krále a osvoboditele Irska.

Situace kulturně odlišného a Angličany zuby nehty kontrolovaného Irska si byl totiž moc dobře vědom Robert de Bruce, skotský král, který povstal v úspěšné válce proti Angličanům. Společně se svým ambiciózním bratrem Eduardem se proto rozhodli otevřít druhou frontu – v Irsku.¹⁶⁶

Ještě před samotnou invazí obeslali irské krále dopisy adresovanými „*všem, kteří chtějí být osvobozeni z otroctví*“.¹⁶⁷ Ve zkratce se jednalo o otevřený list nabízející založení keltské aliance, která měla zahrnovat spojené státy Skotů, Welšanů a Irů bojujících proti společnému nepříteli – anglickému králi.

V dopise dále stojí:

*„Protože je každý křesťan povinen pomáhat svým bližním při všech obtížích, měli by to dělat i ti, kteří vychází ze společných kořenů a mají stejnou krev, zemi a původ. Z tohoto důvodu jsme nyní přemoženi soucitem s vámi ve vašem nevolnictví a útlaku. Při pohledu na vaše utrpení zakoušené z rukou Angličanů jsme povinni věnovat se vaší nepříjemné situaci a s pomocí Nejvyššího vyhnat z hranic vaší země veškerou možnou silou nepřírozené a barbarské otroctví, které vám Angličané vnucují.“*¹⁶⁸

Eduard Bruce se následně vypravil v čele již připravené flotily a značné síly vstříc irskému pobřeží.¹⁶⁹

Bez větších problémů se proto na jaře 1315 Skotové vysadili při severním pobřeží Irska. Ulsterský hrabě Richard de Burgh byl natolik zaskočen skotskou akcí, že nemohl proti Skotům jinak zasáhnout, než vyčlenit posádky důležité k obraně významných opěrných bodů a sám se s drobnou silou raději stáhl.¹⁷⁰

Eduard proto přešel do obsazování severních provincií Irského lordství. Začal v Ulsteru tím, že se mu podařilo získat „nedobytný“ hrad Carrickfergus, jednu z nejsilnějších a nejlépe strategicky umístěných pevností na celém ostrově. Posádka hradu se mu po krátkém obléhání raději vzdala, když viděla podporu, jaké se Skotům dostávalo z řad nadšených Gaelců.¹⁷¹

Následně se k úspěšnému Eduardovi přidali také někteří z gaelských králů, kteří jej prohlásili Irským velekrálem a po jeho boku vytáhli na tažení mířící na tlukoucí srdce Irského lordství, Dublin.

¹⁶⁶ LYDON, James (ed.). *Law and disorder in thirteenth-century Ireland. The Dublin Parliament of 1297*, str. 106.

¹⁶⁷ MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, str. 253.

¹⁶⁸ MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, str. 254.

¹⁶⁹ *Annals of Ulster* [cit. 3.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie//published/T100001B/index.html>, rok 1312, článek 1.

¹⁷⁰ MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, str. 233.

¹⁷¹ MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, str. 229.

Po tom, co se spojeným armádám podařilo dobýt několik hradů a měst, se však museli otočit na ústup, když jim vstříc vyrazilo početné vojsko pod vedením zemského soudce Edmunda Butlera a výše zmíněného Richarda de Burgha, toužícího po pomstě.¹⁷²

Právě když už se úspěch normanské trestné výpravy zdál zaručen, tak se Richard de Burgh dohodl se zemským soudcem, že on už Eduardovo vojsko dokáže vyřídít sám, a tak Edmund Butler a několik dalších magnátů vyrazilo se svými družinami domů.

Právě v ten okamžik zamíchal s kartami spor dvou gaelských rodů, při čemž každý z nich byl ve vojsku jedné ze soupeřících stran a k anglické smůle to byli právě jejich spojenci, kteří měli mnohem větší síly.¹⁷³ Proto když došlo k napadení země Angličanům nakloněných Gaelců, „dezertovali“ a opustili Burghovo vojsko, které se tak ocitlo ve značné nevýhodě a 12. září 1315 bylo těžce poraženo v bitvě na řece Bann.¹⁷⁴

Triumfující Eduard však během své zimní kampaně roku 1316 i přes další vojenský úspěch nebyl schopen dosáhnout konečného vítězství a dobytí města Dublin. Musel se stáhnout a tentokrát už jeho vojsko přetěžce trpělo hladem.¹⁷⁵

V podobném duchu se vlekly další dva roky nerozhodných bojů, během kterých v důsledku ladem ponechaných polí, vypálených vesnic a k tomu abnormální neúrody došlo k obrovskému hladomoru zaznamenaném též v kronice *Annals of Connacht*.¹⁷⁶

*„Tehdy se říkalo, že někteří zlí muži byli hladem natolik rozrušení, že vykopávali ze hřbitovů těla pohřbených a následně je pražili na rožni a snědli každého z nich. Ženy zase pro hlad pojídaly vlastní děti.“*¹⁷⁷

Dublinská kronika o tomto období sice vypráví velmi nadneseně, přesto lze předpokládat, že místními zpočátku opěvovaná skotská výprava se záhy změnila v prokletí celé země. Irská podpora Eduarda Bruceho se tak začala pozvolna vytrácet.

Annals of Connacht popisují válku jako tažení soupeřících armád procházejících Ulsterem, kdy: „*V zemi nezanechali ani dřevo, ani list, ani obilí, ani úrodu, ani stodolu, ani kostel... všechny je vypálili, na popel spálili.*“¹⁷⁸

Nakonec dosud v bitvách úspěšného, v politice zklamaného a v logistice krachujícího Eduarda Bruceho štěstí definitivně opustilo v bitvě u Faughartu 14. října 1318.¹⁷⁹ Ač stál proti přesile a mohl ustoupit, rozhodl se ještě jednou naklonit štěstí na svoji stranu, což se mu stalo osudným.

¹⁷² MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, str. 229.

¹⁷³ MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, str. 232.

¹⁷⁴ *Annals of Connacht* [cit. 2.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T100011.html>, rok 1315, článek 3.

¹⁷⁵ MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, str. 239.

¹⁷⁶ MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, str. 225.

¹⁷⁷ *Annals of Connacht* [cit. 2.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T100011.html>, rok 1317, článek 11.

¹⁷⁸ *Annals of Connacht* [cit. 2.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T100011.html>, rok 1315, článek 4.

¹⁷⁹ *Annals of Connacht* [cit. 2.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T100011.html>, rok 1318, článek 8.

Po své smrti byl sťat a rozčtvrcen, kdy každá část těla poputovala do některého z důležitých měst Irska.¹⁸⁰ Tím skotská intervence k úlevě válkou zpusťosené země skončila.

Co však přetrvalo, byla anglo-irská nenávist.

Důkazem pokračující neměnné situace byl masakr více než stovky osob z roku 1329. Tehdy se rozlícený dav Gaelců vydal na protest proti chování zdejších žoldnéřů před sídlo hraběte z Louth, Jana de Bermingham. Jednání se záhy zvrhlo v násilí, když rozlícený dav napadl braganstovský statek. Mimo samotného hraběte při tomto nájezdu zemřelo mnoho dalších lidí, mezi kterými se však také nacházeli také gaelští hudebníci a další sloužící.¹⁸¹

Celý tento příběh poroby, vzdoru, násilí a nenávisti dosáhl jakési „vrcholné dohry“ během parlamentu z roku 1366, který byl svolán do obce Kilkenny.¹⁸²

Toto shromáždění, svolané vévodou Lionelem z Clarence a hrabětem z Ulsteru bylo vrcholem snah o zrušení prolínání domorodých irských a anglických kolonistů. Tento zákon, vyvolaný zvyšující se gaelizací společnosti uložil širokou škálu zákazů a požadavků na ty, kteří žili v anglických oblastech osídlení. Byl to neobyčejně přísný zákon.

Zrušil veškeré sňatky, adopce a irské zábavy zvané „*horling*“ a „*coiting*“ – ty měly být potlačeny ve prospěch staré dobré anglické lukostřelby. Irští pěvci byli z anglických oblastí vykázáni jako rozvraceči. Angličtina se stala povinným jazykem pro všechny. Irům byl také zakázán vstup do anglických kostelů a katedrál.¹⁸³

Hodně z toho bylo zkopírováno na základě stávajících vyhlášek vydaných v Irsku i v Anglii. Statut byl několikrát znovu přijat v průběhu 15. stol., než došlo k jeho zrušení v parlamentu roku 1613.¹⁸⁴

Budoucností válkou poznamenané země však nemělo být další anglo-irské vyhranění. To bylo pouze dočasným řešením situace. Z historického hlediska to nemělo v rámci následujících století žádnou budoucnost. Kulturně-politická asimilace byla nevyhnutelným a přirozeným jevem, který vedl ke vzniku nového lidu, hyberno-normanů. Ti se začali stále více obracet ke svým gaelským sousedům během prosazování své feudální nezávislosti na koruně.

Kontrola irského parlamentu se tak během následujícího století scvrkla pouze na oblast zvanou „*Pale*“¹⁸⁵ (Ohrada), obepínající nevelké území kolem města Dublin. Správci tak malého území už nebyli schopni zachovat stávající poměry, a tak muselo dojít k nevyhnutelnému. Roku 1494

¹⁸⁰ MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, str. 247.

¹⁸¹ LYDON, James (ed.). *Law and disorder in thirteenth-century Ireland. The Dublin Parliament of 1297*, str. 100-101.

¹⁸² MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 334.

¹⁸³ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 444.

¹⁸⁴ MCGRATH, Charles. *The parliament of Ireland to 1800*, IN: *A Short History of Parliament*, JONES, Clyve (ed.), str. 325.

¹⁸⁵ FALKINER, Litton. *Illustrations of Irish history and topography, mainly of the 17th century*, Londýn: Longmans, Green & co., 1904, ISBN 1-144-76601-X, str. 116.

došlo ke zrušení stávajících kompetencí irského parlamentu jehož představitelé se podřídili mateřské instituci.¹⁸⁶

¹⁸⁶ BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, str. 450.

Závěr

Irský parlament si od svého založení po konání stěžejního parlamentu v Kilkenny prošel složitým obdobím. V kapitole Úvod jsem sice zdůvodnil výběr ohraničujících letopočtů 1264-1366, k plnému porozumění takové datace však může pozorný čtenář dojít teprve nyní.

Jakožto zákonodárná a politicky oprávněná instituce měla zdejší shromáždění moc kontrolovat pořádek a správu nad zemí, jejíž charakter se po skončení prvních formativních let začal fakticky rovnat kolonii na nepřátelském území. Tomu, necht' jsou důkazem nekončící pohraniční nájezdy Gaelců, Braganstovský masakr, anebo snad nejviditelnější keltská aliance související s ničivou skotskou intervencí na ostrově.

Za takový stav však mohly obě strany. Dalo by se říci, že „více na vině“ byli samotní Angličané, kteří se záhy začali vyhrožovat proti svým „méněcenným“ poddaným. Svůj podíl na tom jistě také měla zmiňovaná normanská imperiální politika. Již ze samotné buly Laudabiliter, stvořené na popud prvního anglického papeže, je znát obrovské národní sebevědomí, s nímž byl dokument psán. Irský národ je zde zván „barbarským a bezbožným lidem“, což mělo souvztažnost s počáteční náboženskou rozdílností obou národů.

Zdejší shromáždění zdaleka nedosahovala takových pravomocí jako ta anglická.

Chyběla jim historie, ze které by vyplýval tradicionalismus, kompetence, které by provincií vynesly do vyšší politiky, a panovník plně se soustředící na nesnáze země, které s postupujícím časem začaly skutečně nabývat na intenzitě.

Koloniální politika anglo-irského vyhranění však začala selhávat, když se ekonomicky zdevastovaní magnáti začínali stále více obracet ke svým gaelským sousedům o pomoc, než aby žili pod kontrolou „nezajímající se“ anglické koruny, potažmo irského parlamentu.

Krom příběhu více než století přetrvávajícího balancování nad propastí nenávisi zde byly popsány funkce takových shromáždění, podrobně srovnané s těmi v Anglii na základě předparlamentních dějin vývoje instituce a v případě samotného Irska jeho geografii, historií a sociologií.

Z průzkumu soudobých pramenů a odborné literatury dále vyšlo, že taková shromáždění fungovala nejen coby prostředek samosprávy území, ale budovala též loajalitu zasednuvších magnátů (vysoké šlechty a duchovenstva). Povznesením nejmocnějších mužů země bylo dosaženo jejich snahy o řešení ožehavých otázek Irského lordství, nad kterým měli jistou formu spoluprády, kterou ostatně napovídá samotný název geopolitického celku.

Během průzkumu postavení nižší šlechty a měšťanů jsem nedošel k objevení takových práv a reprezentativních charakteristik, kterými disponovali jejich angličtí kolegové.

Úlohou těchto lidí bylo pouhé vyjádření či nevyjádření souhlasu se zdaněním, po kterém se obvykle stahovali z jednání. Pravdou však zůstává, že stále zde měli dostatek vlivu, aby přednesli svůj názor, nebo předložili petici s nevyslovenou podmínkou, že souhlas se zdaněním od nich přijde v okamžiku vyhovění petiční žádosti. Výjimku tvořili šerifové krajů, senešalové svobod, popřípadě další specialisté, kteří se mohli větší měrou zapojit do velkých záležitostí království a králových cizích zemí.

Závěrem lze tedy konstatovat, že ač irský parlament měl své slabiny a vady, stále byl jednou z těch několika vážavých šlápějí jinak konzervativní středověké společnosti na dlouhé a klikaté cestě k dnešní demokracii.

Seznam pramenů

Annals of Connacht [cit. 2.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T100011.html>

Annals of Ulster [cit. 3.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T100001B/index.html>

BETHAM, William. *Dignities, Feudal and Parliamentary: And the Constitutional Legislature of the United Kingdom*, London: T. and W. Boone, 1830

STUBBS, William (ed.). *Gesta Regis Henrici Secundi Benedicti Abbatis*, Cambridge University Press. 2012, ISBN 1108048773

Charter of Liberties of King Henry I. [cit. 12.5. 2022] Dostupné z <http://www.nhinet.org/ccs/docs/char-lib.htm>

Magna Carta [cit. 25.5. 2022] Dostupné z <https://www.bl.uk/magna-carta/articles/magna-carta-english-translation>

Magna Carta Hiberniae [cit. 14.5. 2022] Dostupné z <http://ua.tuathal.tripod.com/magna.html>

Laudabiliter [cit. 2.6. 2022] Dostupné z [https://en.wikisource.org/wiki/Laudabiliter_\(Wright\)](https://en.wikisource.org/wiki/Laudabiliter_(Wright))

LIEBERMANN, Felix (ed.). *Die Gesetze der Angelsachsen 3. Vol.*, Halle, 1916

Remonstrance [cit. 22.5. 2022] Dostupné z <https://celt.ucc.ie/published/T310000-001.html>

BATES, David (ed.). *Regesta Regum Anglo-Normannorum: The Acta of William I (1066-1087)*, Clarendon Press. 1998, ISBN 0198206747

The Book of Ancient Laws, Arnald FitzThedmar, 13. stol. [cit. 5.6. 2022] Dostupné z <https://www.nationalarchives.gov.uk/education/resources/magna-carta/the-mad-parliament/>.

BEHRENDTS, Frederick (ed.). *The Letters and Poems of Fulbert of Chartres*, Clarendon Press. 1976, ISBN 0198222335

Seznam literatury

BARTLETT, Robert. *England under the Norman and Angevin Kings*, Oxford University Press, 2002, ISBN 0-19-822741-8

BRYANT, Chris. *Parliament The Biography Volume I: Ancestral Voices*, London: Transworld Publishers, 2014, ISBN 9780552779951

COSGROVE, Art. *A New History of Ireland, Volume II: Medieval Ireland 1169-1534*, Oxford University Press. 2008, ISBN 978-0199539703, str. 58

DUFFY, Seán. *Medieval Ireland: An Encyclopedia*, Routledge, 2005, ISBN 0-415-94052-4

FALKINER, Litton. *Illustrations of Irish history and topography, mainly of the 17th century*, Londýn: Longmans, Green & co., 1904, ISBN 1-144-76601-X

GILLINGHAM, John. *The English in the Twelfth Century: Imperialism, National Identity and Political Values*, Woodbridge: Boydell & Brewer, 2000, ISBN 9780585259109

JONES, Clyve (ed.). *A Short History of Parliament*, Woodbridge: The Boydell Press, 2009, ISBN 978-1-84383-717-6

KRISCHKE, Helena. *Richard Lví srdce – mezi legendou a skutečností*, IN: *Historický obzor. Časopis pro výuku dějepisu a popularizaci historie*. Praha: Vydavatelství Neptun DeskTopPublishing, č. 9/10, 2007, ISSN 1210-6097, str. 207

LYDON, James (ed.). *Law and disorder in thirteenth-century Ireland. The Dublin Parliament of 1297*, Dublin: Four Courts Press, 1997, ISBN 9781851822577

MADDICOTT, John. *The Origins of the English Parliament*, Oxford: Oxford University Press, 2010, ISBN 978-0-19-964534-3

MARTZ, Thomas. *The Adoption of Christianity by the Irish and Anglo-Saxons: The Creation of Two Different Christian Societies*, IN: *Colonial Academic Alliance Undergraduate Research Journal*, Baltimore: Towson University, 2015, ISSN 2165-7076

MCLYNN, Frank. *Lionheart and Lackland: King Richard, King John and the Wars of Conquest*. London: Vintage Books, 2006, ISBN 978-0-7126-9417-9

MCNAMEE, Colm. *The Wars of the Bruces: Scotland, England and Ireland 1306-1328*, Edinburgh: Birlinn General, 1997, ISBN 978-0-85790-495-9

TURNER, Ralph. *King John, Englands evil king?*, The History Press, 2015, ISBN 0752448501

Seznam obrazového materiálu

A map of Ireland's rival kingdoms c.1170. • Irish history podcast. *Home* • *Irish history podcast* [online]. Copyright © [cit. 23.04.2022]. Dostupné z: <https://irishhistorypodcast.ie/a-map-of-irelands-rival-kingdoms-c-1170/>

CANNON, John. GRIFFITHS, Ralph. *The Oxford Illustrated History of the British Monarchy*, Oxford, 1988, ISBN 0198227868

DOYLE, James. *A Chronicle of England*, London, Roberts & Green, 1864

<https://m.facebook.com/303064999727754/photos/14th-century-lords-of-oriorunfortunately-there-are-no-surviving-maps-of-ireland-/303072939726960/>